

LIETUVIŲ

DIENOS

POPIEŽIUS JONAS PAULIUS II, VYSK. A. DEKSNYS IR PREL. AUDRYS BAČKIS

1979 M. RUGSĖJO MĖN.

LITHUANIAN DAYS

SEPTEMBER

1979

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1979, rugsėjis Nr. 7 (296)
September, 1979 No. 7 (296)

Volume XXX
Eina XXX metai

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN". PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Anglų k. Redaktorius / English Editor

Antanas F. Skirius
Leidėjas / Publisher

Parašaniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slaptyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį.
Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina \$1.50 Single Copy \$1.50
Prenumerata metams \$15.00 bet kuriame pasaulyje krašte.
Subscription \$15. per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$25.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

VIRŠELIAI / COVERS

Popiežius Jonas Paulius II, vysk. A. Deksnys, Prel. Audrys Juozas Bačkis.

Pope John Paul II, Bishop A. Deksnys and Msgr. Audrys Juozas Backis.

MSGR. AUDRYS J. BACKIS

Msgr. Audrys Juozas Backis was born in Kaunas on February 1, 1937 to Stasys A. Backis and Ona Galvydaite-Backis. Because his father was in the diplomatic service of Lithuania from 1938, he received his primary, secondary and college education in Paris. His interest in philosophy and theology developed at St. Sulpice Seminary d'Issy-les-Moulineaux and by the end of 1955 he entered the Lithuanian St. Casimir College and Gregorian University in Rome. He was ordained a priest on March 18, 1961. Further studies earned Backis a doctorate, *cum laude*, in Canon Law by the Lateran University.

Once graduated from the Pontificia Academia Ecclesiastica in Rome, he was appointed an attache in 1964 to the Apostolic Nunciature in the Philippines (Manila). This was the beginning of a series of appointments in key foreign cities. By 1965 he was elevated to Very Rev. Monsignor and was appointed Secretary to the Apostolic Nunciature in Costa Rica (San Jose). In November 1968 he was transferred to the post of Auditor in the Apostolic Nunciature in Turkey (Ankara). From October 1970 to the end of 1973, he served the Apostolic Delegation in Nigeria (Lagos), and finally he was brought back to the Vatican to fill the post of Secretariat of State on the Council for Public Affairs of the Church. Backis was elevated to the rank of Counselor of Nunciature in 1977.

One of Backis official duties—to represent the Holy See delegation—required his participation in international conferences. In March of 1970, he attended UNESCO Conference in Lagos as observer, and in February of 1975 he attended as full member the United Nations Conference in Austria (Vienna) on the Relations of States in International Organizations. During this period, Backis translated into French the prayers written by Lithuanian prisoners in Siberia entitled "Mary Save Us"—"Marie, Sois Notre Secours."

On May 5, 1979, Pope John Paul II named Msgr. A. J. Backis Undersecretary of the Council of Public Affairs of the Church to succeed Msgr. Achille Silvestrini who was advanced to the post of Secretary of this Council. The appointment of Msgr. Backis to this position is considered the highest diplomatic placement of an East European. This Council in the Church's central administration is equivalent to the foreign ministry in most governments. Perhaps the cast is indicative of a concern with relations with East European governments and a recognition of Lithuania's strong Catholic constituency.

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Psl.

Ignas Medziukas —	
Jaunimo veiklos įprasminimas išeivijoje.	3
Mons. Kl. Razminas —	
Apaštalo Sosto tarnyboje.	4-5-6-7
Š. Karolio Wojtylos —	
Popiežiaus Jono Pauliaus II poezijos.	8
Vertė Kun. J. Prunskis	
Halina Didžiulytė-Mošinskienė —	
Vincas Krėvė — gerasis dėdė.	9,10
A. Palavinskas —	
Sukaktuvininkas mok. kun. Skėrys.	10,11
Algirdas Gustaitis —	
Jūra šaukia lietuvį.	11,12
Rita Bureikaitė —	
IV Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas.	12-13-14
Dr. Jonas Matusas —	
Lietuviai išgelbėjo nuo vokiečių žiemryčių Europą.	15
KNYGOS —	
Ig. Medziukas: Pamokomojo pobūdžio pasakojimai vaikams.	14
Lietuvos atstovo dr. S. A. Bačkio	
Atsisveikinimo žodis prie pulk. Kazio Škirpos karsto.	14
Clevelando lietuvių kronika iliustracijose.	
— Foto V. Bacevičius.	15

ENGLISH SECTION

Msgr. Audrys J. Backis	2
Art and Technology, the Mutable Force	17
Navy Broadcaster in Iceland	18
Ann Jillian Featured	19
Lithuanians Enshrined in Hall of Fame	19
Lithuanian Folk Festival in Los Angeles	20
Four Family Members	
Graduate in Week	21
Lithuanian Canadian Human Rights Demonstration	21
Soviet Government Avoids Dialogue With Believers	22
Cartoon: Free World's Greatest Threat to Communism	22
Baltic American Committee	22

IV PLJ kongreso dalyviai prie karių paminklo Londone.

Iš kairės: prie JAV vėliavos J. Drutytė, S. Čyvas, G. Grušas, S. Lenkauskaitė; R. Petrauskas, P. Kuras — prie Kanados vėliavos. Kairėje — neša vainiką Anglijos lietuvių jaunimas. R. Bureikaitės nuotrauka

— Participants of the IV Lithuanian World Youth Congress place a wreath at the Cenotaph in London, England.

JAUNIMO VEIKLOS ĮPRASMINIMAS IŠEIVIJOJE

Lietuvių tautos dalis dėl politinių ir ekonominių priežasčių buvo priversta apsigyventi svetimuose kraštuose, daugiausia Šiaurės Amerikoje. Paskutinioji ateivių srovė ši kontinentą pasiekė prieš 30 metų. Naujieji ateiviai, įsijungdami į čia veikiančias organizacijas ar steigdami buvusias Lietuvoje, stiprino silpnėjančią veiklą, nes senieji veikėjai pavargę pamažu traukėsi poilsin, o jų vaikai jau tik vienas kitas jungėsi į kadaise gražiai klestėjusias senųjų ateivių sukurtas organizacijas. Naujakuriai jau iš pat pradžių susirūpino jaunimo paruošimu svarbiems tautos uždaviniams, ypač tai buvo akcentuojama neseniai įsikūrusioje Lietuvių Bendruomenėje. „Jaunimas laiko tekmėje perims vyresniųjų dirbamus darbus. Veikti išmokstama tik dirbant, todėl PLB valdybai rūpės, kad jaunimas įsigytų reikalingų nusiteikimų ir įgūdžių, — kreips reikiamą dėmesį į jaunimo organizacijas ir šauks pasaulio lietuvių jaunimo kongresą“ — buvo sakoma PLB valdybos deklaracijoj.

Žvelgdami į praeitį, matome, kad buvo suorganizuota ištisinė sistema, užtvenkianti kelią jaunimo nutautėjimui ir jam pasiruošti tautinei misijai išėivijoje. Lituanistinės mokyklos, jaunimo organizacijos, šokių ansambliai, chorai, vaidybos grupės, sporto klubai kūrėsi daugely lietuvių kolonijų. Iš pat pradžių mėginta jaunimą įtraukti į bendrines organizacijas ir padalinių vadovybes. Tačiau kartais pasigirsdavo balsų, kad senesnieji nori išlaikyti visuomeninės veiklos monopolį ir, nepasitikėdami jaunimu, nenori atsakingesnių funkcijų jam pavesti. Prieš penkiolika metų senosios kartos veikėjas Juozas Bachunas, tuo metu buvęs PLB pirmininkas, taip atsako: „Mes ne tik išsileisime, bet visada aktyviai kviesime jaunimą į Bendruomenės eiles ir į vadovybes. Dabartinė PLB valdyboj yra ryškūs jaunosios kartos atstovai, jų sieksime vis daugiau ir niekad nesibijosime jiems užleisti vietos.“

Šiuo metu pažvelgę į PLB vadovybės sudėtį, matome, kad joje

daugumas yra jaunų žmonių, gimusių ir mokslus išėjusių šiame krašte. Panašiai tenka pasakyti ir apie LB tarybos ir apylinkių sudėtį, kur šalia senesnio amžiaus veikėjų dirba jaunieji. Taigi Bendruomenės vadovų programiniai užsimojimai, kad jaunimas laiko tekmėje perims vyresniųjų dirbamus darbus, jau virto realybe.

Jaunimui sėkmingiau pasiruošti tautiniams įsipareigojimams įkurta PLJ Sąjunga, kuri jau spėjo pasireikšti tautai naudingais darbais. Žinoma, dar ne visuose kraštuose ši sąjunga susidarė stiprią veiklos bazę. Ne paslaptis, kad jaunimas nori būti savarankiškas, nes tai būtina sąlyga išsiugdyti iniciatyvą, patirti savo pajėgumą ir susidaryti veikimui pagrindus. Kartais vyresniesiems atrodo, kad jaunimas ne viską taip daro, kaip jie darytų arba kaip turėtų būti daroma. Tačiau žvelgiant į visuomeninio darbo lauką, matosi, kad tarp jaunimo ir senesniųjų nėra principinių skirtumų dėl siekiamų tikslų supratimo, skirtumai gali būti tik dėl darbo metodų. Jaunimas pasiryžęs siekti savarankiškos veiklos, net jei kartais ir iš paklydimų tektų pasimokyti!

Vienas iš jaunimo užsimojimų — Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresų organizavimas, kurių IV-sis neseniai (liepos 11-29) įvyko Europoje. Iš paskelbtos kongreso programos ir aprašymų spaudoje matyti, kad programa buvo rūpestingai suplanuota jaunų, nors jau didesnį organizacinio darbo patyrimą turinčių žmonių. Jaunimo aktyvus įsijungimas į kongreso darbus yra laidas, kad dėtos viltys — pateisintos.

Kiek žinau, žymi dalis kongreso darbų lietuvių jaunimo atsakomybę Lietuvai, nes ateinančios žinios iš tėvynės nuolat primena išėivijos lietuvių misiją savo kilmės kraštui, pasirenkant tinkamiausius metodus. Šiuo metu išėivijos jaunimas yra grynas išėivijos produktas, nes gimęs augęs ir besiruošiąs gyvenimui svetimose aplinkose, toli nuo protėvių krašto. Turbūt nedaugelis jų, kad ir pro labiau prasiskleidžiančią ge-

(Nukelta į 23 puslapį)

APAŠTALŲ SOSTO TARNYBOJE

Nelengva yra rašyti apie lietuvius Apaštalo Sosto tarnyboje. Tai oficialūs asmenys, ir sunku gauti platesnių informacijų. Be to, Apaštalo Sosto tarnyboje nedaug ir teturime Lietuvos atstovų: vos keturis. Gal tai dėl lietuviško kuklumo, ar neveržlumo. Tačiau Lietuvos atstovai Vatikane eina labai svarbias pareigas.

Pirmoje vietoje čia tenka paminėti Jo Ekscelenciją Paulių C. Marcinkų, Amerikos lietuvį, kuris jau nuo 1956 metų dirba Vatikano diplomatinėje tarnyboje. Savo aukštą kvalifikaciją dėka jis dabartiniu metu yra Vatikano finansų įstaigos "Opere di religione" prezidentas ir nuolatinis Popiežių palydovas jų kelionėse į užsienį.

Apaštalo Sosto Rytų Kongregacijoje jau nuo 1962 metų archivistu dirba Mons. Dr. Stasys Žilys, Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos Romoje dvasios vadas, žymus liturgistas ir menininkas.

Tiesioginėje Vatikano diplomatinėje tarnyboje dirba kiti du lietuviai prelatai: tai Anglijoje gimęs lietuvis prelatas Jonas Vytautas Bulaitis ir Lietuvoje gimęs prelatas Audrys Juozas Bačkis. Prelatas J. V. Bulaitis savo tarnybą pradėjo 1963 metais Apaštalo Sosto Nuncijatūroje Korejoje ir dabartiniu metu dirba Chartum Nuncijatūroje Sudane. Jo studijų draugas **prelatas Audrys Juozas Bačkis** savo tarnybą Vatikano diplomatijoje pradėjo 1964 metais. Devyneris metus jam teko eiti atsakingas pareigas Manilos, Costarikos, An-

Prel. A. J. Bačkis atsisveikina su popiežium Paulium VI prieš išvykdamas į pirmąją savo misiją Filipinuose 1964 m.

Msgr. A. J. Backis saying goodbye to Pope Paul VI before leaving for his Philippine post in 1964.

karos ir Lagos-Nigerijoje Apaštalo Sosto Nuncijatūrose iki jis 1973 metais buvo paskirtas dirbti pačiame katalikų bažnyčios centre Vatikane valstybės sekretoriato. Čia jis tvarkė tarptautinių organizacijų skyrių ir rūpinosi taikos ir nusiginklavimo problemomis.

Gal ilgai dar būtų jam tekę tęsti šį darbą, jei ne paskutiniai įvykiai Bažnyčios gyvenime. 1978 metais mirė paskutiniai du popiežiai ir buvo išrinktas naujasis Šv. Tėvas — Jonas Paulius II-sis. Prieš išvykdamas maldingai kelionei į savo gimtąją Lenkiją, naujasis Popiežius Jonas Paulius II-sis gegužės mėnesį padarė labai svarbių paskyrimų Bažnyčios vadovybėje. Tai palietė ir vieną iš svarbiausių Vatikano valstybės sekretoriato institucijų — Bažnyčios viešųjų — Užsienio reikalų tarybą. Buvęs tarybos sekretorius arkivyskupas Augustinas Casaroli buvo paskirtas artimiausiu Popiežiaus bendradarbiu Vatikano valstybės sekretoriumi ir pakeltas kardinolu. Jo pareigas Bažnyčios viešųjų reikalų taryboje perėmė buvęs jo padėjėjas vicesekretorius mons. Achille Silvestrini, taip pat pakeltas arkivyskupu. Daugiausia betgi dėmesio susilaukė netikėtas lietuvis monsinjoro Audrio J. Bačkio paskyrimas Bažnyčios viešųjų reikalų tarybos vicesekretoriumi, kartu pakeliant jį tikruoju Apaštalo Sosto Prelatu.

Visa didžioji pasaulio spauda, radijas ir televizija palankiai komentavo šį faktą. Lietuvio paskyrimas taip aukštom pareigom Vatikane ryškiai parodė naujojo Popiežiaus Jono Pauliaus II-jo užmojį dar labiau sutarptautinti Bažnyčios vadovybę. Plačiai skaitomas Romos dienraštis "Il Tempo" gegužės 6 dienos laidoje, pranešdamas apie mons. Audrio Bačkio paskyrimą, rašė:

"Šis paskyrimas yra dviguba staigmena. Pirmiausia — prelato A. J. Bačkio amžius! Tai labai jaunas, turintis vos 42 metus

Popiežius Jonas Paulius II ir Msgr. Audrys J. Bačkis Vatikane.

Pope John Paul II with Msgr. Audrys J. Backis at the Vatican.

Audrys Juozas Bačkis dviejų metų amžiaus.

Audrys Juozas Backis when he was a two-year-old.

Antra — jo tautybė! Jis yra gimęs Kaune, Lietuvoje, 1937 metais, bet užaugęs Paryžiuje, kur jo tėvas dirbo diplomatinėje tarnyboje. Iš čia prelatas Bačkis jau nebegalėjo sugrįžti į savo tėvynę....”

“Taigi, rašo toliau “Il Tempo”, — šis paskyrimas yra labai reikšmingas. Visų pirma dėlto, kad Popiežius, visai nežvelgdamas į tarnybinės “karjeros” eigą, p a r i n k o “tinkamą žmogų tinkamai vietai”! Antra — dėlto kad šis paskyrimas, kuris tiesioginiai liečia, tarp kitko, santykius su Rytų Europa, susilaukė dvasiško, kilusio kaip tik iš tų kraštų....”

Tai labai ryškus ir teisingas įvertinimas. Panašiai įvertino ir komentavo nemaža ir kitų pasaulinio masto dienraščių ir laikraščių. Pvz., Vašingtono “Catholic Standard” gegužės 10 d. laidoje išspausdino NC pranešimą iš Romos, kuriame sakoma, kad pirmą kartą istorijoje Popiežius paskyrė lietuvi prelatą A. J. Bačkį Bažnyčios viešųjų reikalų tarybos pasekretorium. Tai esąs pirmas kartas, kad tokiom aukštom pareigom tapo paskirtas asmuo iš Rytų Europos. Kanadoje šį paskyrimą aprašė “The Montreal Star” ir kiti laikraščiai.

Prancūzijos katalikų dienraštis “La Croix” gegužės 8 dienos laidoje pabrėžia: “Prelato A. Bačbio, gimusio Lietuvoje, nominacija yra tai persekiojamosios Bažnyčios pagerbimas. Tai garantija, kad Vatikano “Ostpolitik” nėra tai tų kraštų interesų išpardavimas, bet ženklas, kad neišvengiamame dialoge su marksizmu Bažnyčia visomis jėgomis stengsis apsaugoti vietinių bažnyčių interesus....”

Oficialus Vatikano dienraštis “L’Osservatore Romano” gegužės 6 d. laidoje, skelbdamas naujus paskyrimus, pateikė ir naujųjų Vatikano dignitorių biografijas. Jų tarpe lietuvių labiausiai domina ir džiugina naujojo Vatikano viešųjų reikalų tarybos vicesekretoriaus prel. A. J. Bačbio paskyrimas.

Naujasis Bažnyčios viešųjų reikalų tarybos pasekretorius prelatas Audrys Juozas Bačkis, rašė “L’Osservatore Romano”, — yra gimęs 1937 m. vasario 1 d. Kaune, Lietuvoje, labai katalikiškoje šeimoje. Motina Ona Galvydaitė-Bačkienė yra baigusi aukštuosius mokslus ir aktyviai dalyvauja lietuvių ir tarptautinėse moterų organizacijose bei uoliai bendradarbiauja katalikiškoje spaudoje. Tėvas Stasys Antanas Bačkis yra plačios kultūros žmogus, baigęs aukštuosius mokslus Paryžiuje ir už disertaciją apie Lietuvos konkordatą su Šventuoju Sostu gavęs daktaro laipsnį. Nuo 1930 metų dirbo Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje ir 1938 metais buvo paskirtas dirbti į Lietuvos pasiuntinybę Paryžiuje. Savaime aišku, kad prieš metus gimęs Audrys kartu persikėlė į Paryžių. Atėjus mokykliniam amžiui, Audrys lankė Saint-Marie de Monceau Tėvų Maristų vadovaujamą institutą. Jį baigęs 1955 metais įstojo į Saint-Sulpice a Issy-les-Moulineux kunigų seminariją ir ten baigė filosofijos kursą. Tolesnėm teologijos studijom jis pasirinko Romą. 1957 metais atvyko į Šv. Kazimiero lietuvių kolegiją Romoje ir teologijos studijas tęsė popiežiškame Grigaliaus universitete. Studijas baigė teologijos licencijato laipsniu, ir 1961 metais kovo mėn. 18 d. buvo išventintas Kauno arkivyskupijos kunigu. Kunigystės šventimus suteikė a. a. kardinolas Luigi Traglia.

Kun. A. J. Bačkis, po šventimų trumpai dirbo lietuvių sielovadoje Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kur nuo 1960 m. gyvena jo

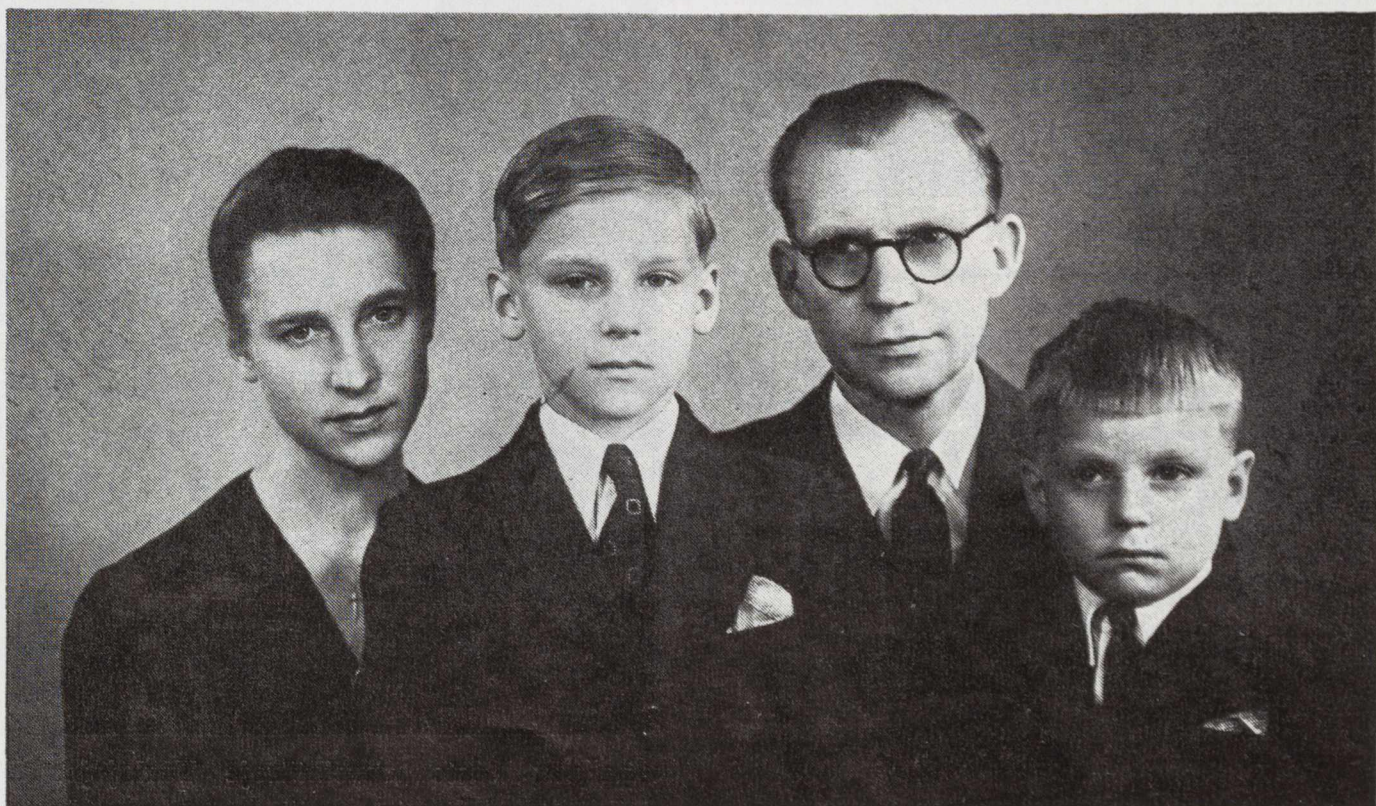

Kunigas Audrys Juozas Bačkis su motina Ona Bačkiene Lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos sodely, Romoje 1961 m. kovo 18 d.

Father Audrys Juozas Backis with his mother, Ona Backiene, in the orchard of St Casimir's Lithuanian College in Rome, 1961.

tėvai. Kaip žinoma, Lietuvos atstovas Paryžiuje St. Bačkis buvo perkeltas į Vašingtoną ir dabar tenai atstovauja Lietuvai prie Amerikos vyriausybės.

Siekdamas baigti aukštąsias studijas, kun. A. Bačkis vėl grįžo į Romą. Čia įstojo į popiežiškąją bažnytinę akademiją, skirtą parengti kunigus Šv. Sosto diplomatinei tarnybai. Kartu popiežiškame Laterano universitete studijavo bažnytinę teisę ir įsigijo kanonų teisės daktaro laipsnį. Nemažo dėmesio skyrė svetimom kalbom ir dabar laisvai vartoja lietuvių, lotynų, italų, ispanų, prancūzų ir

Stasys ir Ona Bačkiai su sūnumis Ričardu ir Audriu Bačkiais vedybinio gyvenimo dešimties metų sukakties proga.

Stasys and Ona Backis with their sons, Richard and Audrys, at their 10th wedding anniversary.

anglų kalbas. Tai labai palengvina darbą diplomatinėje tarnyboje, kurią, baigęs studijas, jis pradėjo 1964 metais. Pirmiausia jis buvo paskirtas Apaštalo Sosto nunciatūros sekretorium Maniloje, Filipinuose (1964-65), po to Kostarikoje (1965-67), Turkijoje, Ankaroje (1968-70) ir Lagos-Nigerijoje, Afrikoje. Iš čia 1973 metais jis buvo pašauktas atgal į Vatikaną dirbti Vatikano valstybės sekretariate Bažnyčios viešųjų-užsienio reikalų tarnyboje, kur rūpinosi tarptautinių organizacijų, taikos ir nusiginklavimo reikalais. Šiose pareigose, kaip Vatikano delegacijos narys, prelatas Audrys Bačkis 1975 metais dalyvavo Jungtinių Tautų konferencijoje Vienoje Tarptautinių organizacijų santykiams svarstyti. Eidamas šias atsakingas pareigas prel. A. Bačkis kiekvieną sekmadienį uoliai talkina vienoje Tivolio parapijoje ir aktyviai reiškiasi lietuviškoje veikloje. Pastaruoju metu jis yra Lietuvos Katalikų Mokslo Akademijos centro valdybos sekretorius ir yra paskirtas deputatu Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos taryboje. Be to, dar studijuodamas Prancūzijoje, aktyviai dalyvavo prancūzų skautų ir lietuvių ateitinių veikloje ir bendradarbiavo lietuvių spaudoje. Jo dėka Sibiro lietuvių maldaknygė "Marija, gelbėki mus" buvo išversta į prancūzų kalbą ir atspausdinta Prancūzijoje.

Paklaustas apie dabartines jo pareigas ir uždavinius, prelatas Audrys Bačkis kukliai pareiškė: "Šiais atsinaujinimo laikais daugiau negu bet kada svarbu išsaugoti gyvą meilės ir vienybės ryšį tarp Šv. Tėvo ir vietos vyskupų, tarp Romos ir vietinių bažnyčių, o kartu palaikyti kiek galima geresnius santykius ir ryšius su įvairiausių pasaulio kraštų vyriausybėmis"

Konkrečiau ir plačiau prelato A. Bačkio veiklą, kuri yra ne tik diplomatinė, bet labiau religinė, sunku ir aptarti, nes nuolat susiduriama su tarnybinės paslapties varžtais. Todėl nieko negalima išgirsti ir apie jo susitikimus bei pokalbius su aukščiausiuoju Bažnyčios Ganytoju bei jo aukštaisiais bendradarbiais. Tenka tik pažymėti, kad prel. Aud-

Prel. A. J. Bačkis Nigerijos misijoje, 1972.

Msgr. A. J. Backis at his Nigerian post, 1972.

Apaštalo Sosto nunciatūroje Turkijoje. Iš kairės: Turkijos tuo metu buvęs prezidentas generolas Cevdet Sunay, Vatikano pasiuntinys Turkijoje prel. Salvatore Asta ir prel. Audrys Juozas Bačkis (1969 m. rugsėjo 26 d.)

In the Apostolic Nunciature in Turkey, from left to right: Turkish ex-President General Cevdet Sunay; the Vatican's delegate to Turkey, Msgr. Salvatore Asta, and Msgr. A. J. Backis (September, 1969).

ENCYCLOPEDIA LITUANICA

The six-volume reference source about Lithuania and its people.

Six volume set \$150.00 plus \$7.50 for postage and handling

rys Bačkis yra visų mylimas ir gerbiamas. Jo paskyrimą taip aukštom ir atsakingom pareigom birželio 5 dieną iškilmingai paminėjo Romos lietuviai Šv. Kazimiero kolegijoje. Iškilmingose vaišėse, be Romos lietuvių, dalyvavo nemaža aukštųjų Vatikano atstovų. Jų tarpe paminėtinas arkiv. Mario Brini, Rytų Kongregacijos sekretorius, mons. France Marchesano, Universitetų Kongregacijos pasekretorius, Šiaurės Amerikos Kolegijos rektorius mons. Darcy, arkivysk. Mosconi ir kiti aukšti Vatikano pareigūnai. Nemaža sveikinimų prel. Bačkis susilaukė ir iš Lietuvos. Jį pasveikino visi Lietuvos vyskupai ir vyskupijų valdytojai bei gausybė lietuvių kunigų. Daugeliui iš jų, kad ir retai lankantis Romoje, teko tiesioginiai susidurti su prelatu ir pasinaudoti jo patarnavimais.

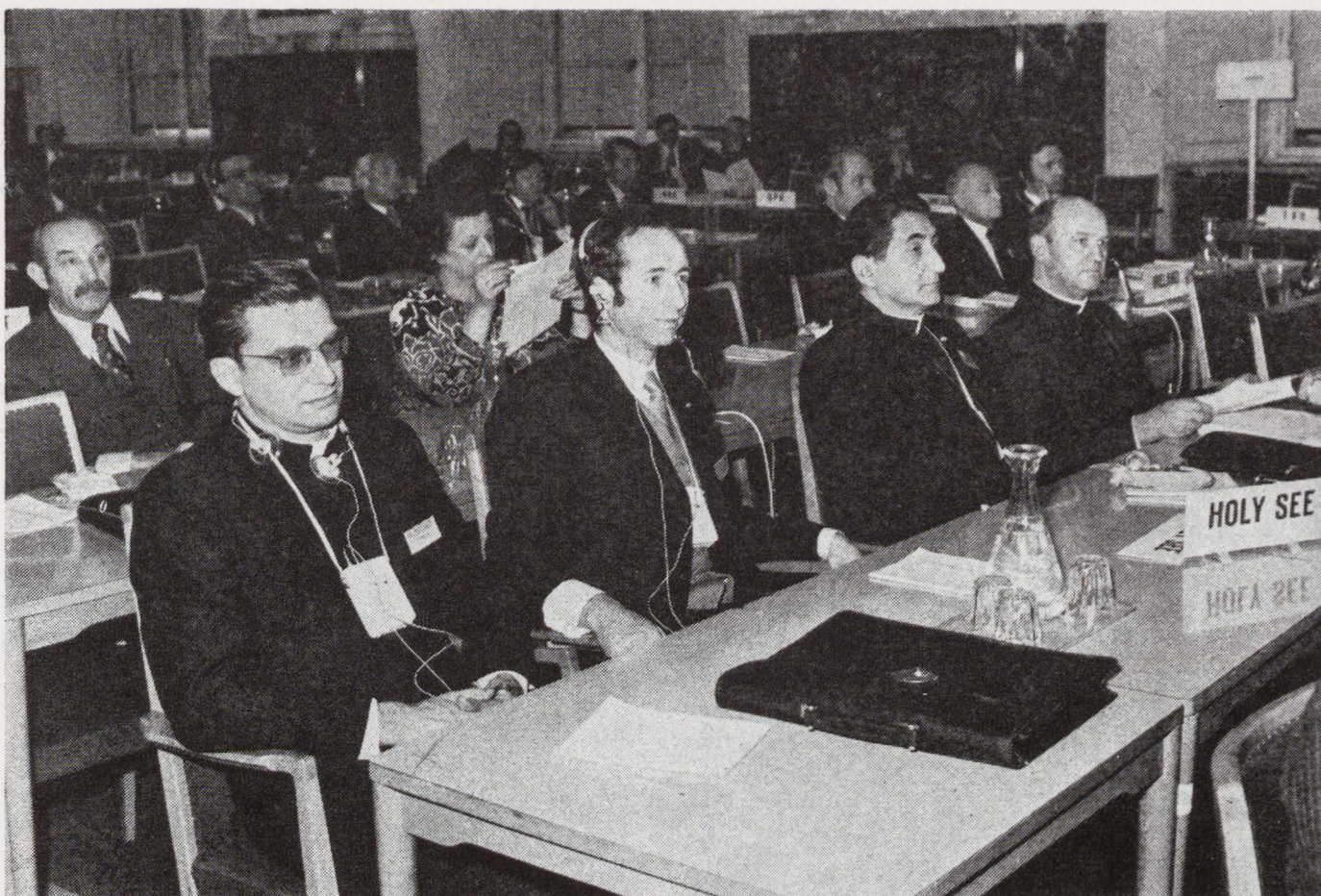
Taip su pasitenkinimu tenka pripažinti Romos dienraščio "Il Tempo" prelatu Audio Bačchio aptarimą, kad Popiežius Jonas Paulius II-sis paskyrė "tinkamą žmogų — tinkamom pareigom".

Mons. Kl. Razminas

Panaudota literatūra: 1. Lietuvių Enciklopedija, 36 t. 2. Elta-Press, Nr. 5/1979. 3. "Tėviškės Žiburiai", 24, 1979.V.24. 4. "Il Tempo", 1979.V.6. 5. "L'Osservatore Romano", 1979.V.6. 6. Washingtono "Catholic Standard" 1979.V.10. 7. "La Croix", 1979.V.V.8 ir kt.

Popiežius Jonas Paulius II lankosi Šv. Kazimiero lietuvių kolegijoje 1979 m. gegužės 6 d. Iš dešinės: prel. A. J. Bačkis, prel. St. Žilys; prel. K. Razminas; šalia stovi kun. J. Vaišnora, MIC; už popiežiaus prel. L. Tulaba kolegijos rektorius.

Pope John Paul II visiting St. Casimir's Lithuanian College in Rome on May 6, 1979.

Prel. A. J. Bačkis UN konferencijoje Vienoje (pirmas iš kairės).

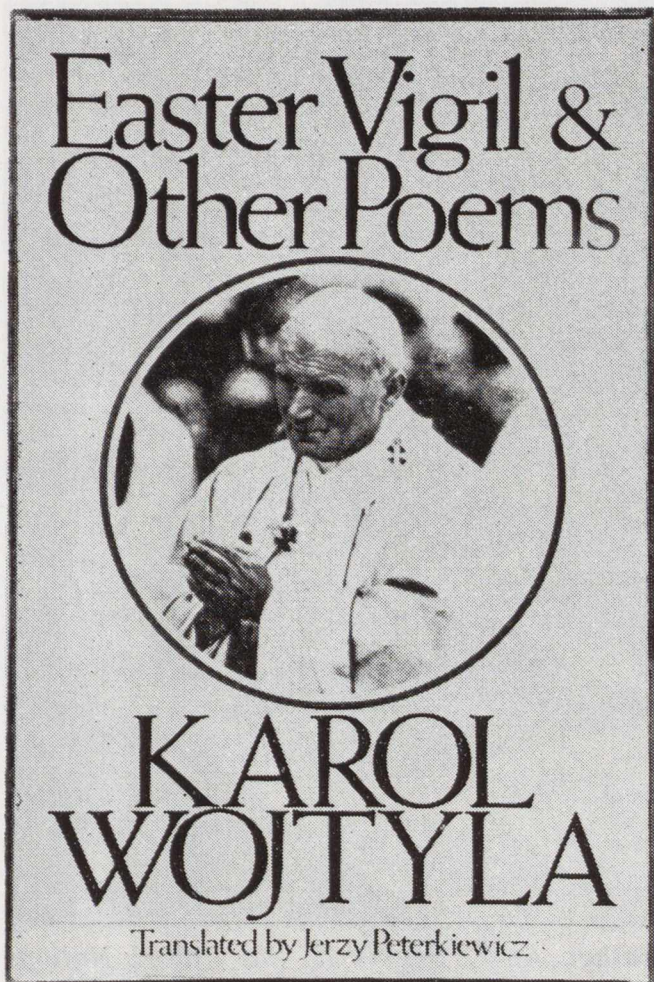
Father A. J. Backis at the United Nations Conference in Vienna, Austria. (First from left.)

Kunigo A. J. Bačchio primicijų dalyviai. Audrys Bačkis sėdi viduryje tarp savo tėvų. Tai buvo Romoje 1961 m. kovo 18 d. Šv. Kazimiero Lietuvių kolegijos kieme.

Pirmoje eilėje iš kairės: prel. dr. J. Aviža, prel. L. Tulaba, kolegijos rektorius L. Tulaba, min. S. Girdvainis, min. S. Lozoraitis, LDS, O. Bačkienė kun. A. J. Bačkis, V. Lozoraitienė, Ričardas Bačkis, kun. K. Reklaitis; toliau matyti prel. V. Balčiūnas, prof. Z. Ivinskis su žmona, Tėvas V. Gaižiūnas, lietuviai kunigai profesoriai, studentai ir kt.

Participants at Father Audrys-Juozas Bačkis' first Mass. Father Backis is sitting in the middle between his parents. The Mass took place March 18, 1961 at St. Casimir's Lithuanian College, in Rome, Italy.

Iš Karolio Wojtylos — Popiežiaus Jono Pauliaus II — poezijos

Dabartinis popiežius Jonas Paulius II rašė eilėraščius dar būdamas paprastu kunigu, o net ir pakeltas į Krokuvos vyskupus. Jo poezija buvo spausdinama įvairiuose lenkų žurnaluose. Pasirašydavo slapyvardžiu Andrzej Jawien, pasirinktu personažo vardu iš lenkų literatūros, kaip, pavyzdžiui, mūsų kunigas K. Žitkus, pasirinkęs literatūrinio personažo Vinco Stonio vardą ir pavardę. Kas tas Andrzej Jawien, ilgai niekas nežinojo.

Dabar dalį tų eilėraščių surinko ir į anglų kalbą išvertė Jerzy Peterkiewicz, sudarydamas rinkinį antrašte "Easter Vigil & Other Poems". J. Peterkiewicz vertėju buvo parinktas popiežiaus komisijos. Jis tam kvalifikotas poetas, kritikas, mokslus ėjęs Varšuvoje, dabar dėstąs lenkų literatūrą Londone.

Knygą gražiai išleido Random House, New Yorke; ji turi 82 psl., kaštuoja \$5.00.

Poezijos turinys gyvenimiškas, su religiniu atspalviu. Temos. Motina, Moteris prie šaltinio, Samarietė (biblinės variacijos), Kireniečio (padėjusio Kristui nešti kryžių) profiliai, Bažnyčios idėjos, Velykų naktis, mintys apie darbininką, mokslininką.

Eilėraščiai sukurti pokariniiais 1950-1962 metais. Kai kurie parašyti visuotinio Bažnyčios suvažiavimo metu Romoje, pvz. Negras, skirtas jo ten sutiktam Afrikos vyskupui.

Rinkinys, pradedamas poezija apie Mariją, baigiamas temomis apie žmogų istorijoje. Vieno eilėraščio tekstas spausdinamas kartu ir lenkiškai.

Čia spausdinami keli tų dabartinio popiežiaus eilėraščių laisvi vertimai, kuriuos iš anglų kalbos atliko mūsų bendradarbis kun. Juozas Prunskis.

Skaitytojas lengvai galės pastebėti, kad Karolio Wojtylos poezija yra labai "šiuolaikinė", savo forma primenanti pačią moderniąją poeziją.

Intelektu žmogui

Išplėsi tu iš savojo gyvenimo žavumą, spal-
/ vingumą,
Nuotykių skonį, erdvę ir spontaniškumą.

Kaip grubios tavo sąvokos, sprendimai, for-
/ mulės
Kaip kondensuotos visada, tačiau tuščiavidu-
/ rės.

Negriauk manos gyvybės. Priimki lemtį žmo-
/ gišką,
Kiekvienas kelias turi kryptį į tiesą.

Negras

Brangus mano broli, tai tu, bekraste žeme,
/ kurią jaučiu,
Kur upės staiga išdžiūsta, ir saulė
Taip kepina kūną, kaip rūdą degina žaizdre.
Bet aš jaučiu tavas mintis. Jos kaip mano,
Kai jos prasiveržia, balansas tas pats
Tiesos ir klaidos svarstyklėse.
Džiugu sverti mintis tomis pat svarstyklėmis,
Mintis, kurios skirtingai mirga tavo ir mano
Tačiau iš esmės — jos tos pačios. / akyse,

Invokacija į žmogų, kuris tapo istorijos kūnu

Aš šaukiu tave ir ieškau tavęs,
Kuriam istorija išikūnijo.
Aš artėju prie tavęs ir nesakau "pribūk",
O tik sakau "būk".

Būk ten, kur daiktuose nėra jokio įrašo,
Bet kur žmogus buvo savo siela, širdimi, troškimais, kančia, valia,
Kur jį degino jausmai ir švenčiausia gėda,
Būki amžinu seismografu nematomos tikrovės.

O, žmogau, kuriame susitinka mūsų žemiausios gelmės ir aukščiausios
Kuriam tai, kas yra viduje, yra ne tamsi našta, o širdis. / viršūnės,
Žmogau, kuriame kiekvienas žmogus gali rasti savo atspindį
Ir poelgių šaknis: gyvenimo ir mirties veidrodį,
Įbedusį žvilgsnį į žmogaus slinktį.

Per istorijos lėkštumas aš visada pasiekiu tave,
Einantį prie kiekvienos širdies, einantį prie kiekvienos minties
(Juk istorija tai perteklius minčių, širdžių mirties),
Aš ieškau tavo kūno visai istorijai,
Aš ieškau tavo gelmės.

Mergaitė, nusivylusi meile

Gyvsidabriu mes matuojame skausmą,
Matuojame kūno temperatūrą ir orą;
Bet ne tuo būdu patiriamos mūsų ribos —
Jūs manote, kad esate visatos centras,
O, kad gi galėtumėt suvokti, jog nesate
Centras yra Jis, / centras.
Betgi ir Jis nesulaukia meilės,
Argi to nematai?

Žmogaus širdis — kam ji?
Tai kosminė temperatūra. Širdis. Gyvsidabris.

Magdalena

Dvasia pasikeitė, bet mano kūnas lieka
Toj pat vietoj. Mane parsunkia skausmas,
Kuris tęsis, kol aš laikysiuos savo kūne.
Bet dabar aš galiu duoti dvasios maisto,
Kur anksčiau tebuvo alkis.

Būna laikas, kai pergyvenu meilės skausmą
savaitėmis, mėnesiais, metais.
Tada, kaip nudžiuvusio medžio šaknys —
sausas mano liežuvis
Ir mano gomurys. Mano lūpos nedažytos.
Dabar iš klaidos skardenasi tiesa.

Betgi viso pasaulio sausrą
Jaučia Jis, o ne aš...

VINCAS KRĖVĖ – GERASIS DĖDĖ

Mano pažintis su Vincu Krėve ir jo šeima faktiškai prasidėjo 1941 metų pabaigoje, kai susigiminiavome Vytauto Mošinskio ir Aldonos Krėvaitės santuokos dėka. Ponia Krėvienė karts nuo karto mus atlankydavo ir pasidžiaugdavo mūsų pirmuoju sūneliu Gediminiu Jurgiu, nes iš prigimties ji buvo labai švelni, maloni ir nuoširdi moteris.

Profesorių Krėvę sutikdavau A. Panemunėje Mošinskių viloje, kur jis savaitgaliais lošdavo šachmatais su profesorium Vytautu Mošinskiu, Enr. Abudu profesoriai palinkę ties šachmatų lenta nieko kito nei matė, nei girdėjo. Jie abudu buvo to komplikauto žaidimo aistringi mėgėjai, tad nenuostabu, kad tais atvejais prof. Mošinskio pražilę šeriai pasišiaušdavo smilkiniuose ir ūsuose, gi Krėvės viso veido raukšlės subėgdavo prie lūpų, iš kurių virsdavo kamuoliai tabako dūmų, kutenančių Mošinskio nosį taip, kad tas ne kartą sultingai nusičiaudėdavo. Pastarasis niekada nerūkė. Kas laimėdavo ar pralaimėdavo — nežinau. Bet jie ir vėl susitardavo bendram žaidimui savaitgalių pabaigoje, kai prof. Mošinskis būdavo laisvas nuo paskaitų universitete. Gi prof. Krėvė tuo laiku jau buvo pasitraukęs iš visų pareigų.

Apsigyvenęs A. Panemunėje, savo žento inž. Vytauto namuose, jis jautėsi saugiau, nes “herojų” dėka pradėjo sklisti gandai, kad jo žmona esanti žydų kilmės. Pavojus buvo rimtas. Profesorius tai suprato ir, susisiekęs su karaimais, sudarė žmonai dokumentus, oficialiai įrodančius ją esant karaimų kilmės.

Tai buvo labai liūdni ir skaudūs metai mums visiems, tie 1941-1944-ji metai! Tada pažinau Vincą Krėvę šaltą, uždarą, niekuo nepasitikintį žmogų. Jo visas veidas ir akys buvo tokioje įtampoje, kad neišdrįsdavau jo prakalbinti, ir nekalbindavau.

Tuo laiku grėsė ir vokiečių gestapo represijos, kurių pasekmėje buvo areštuotas geriausias Krėvės draugas ir kolega profesorius Balyš Sruoga bei visa eilė mūsų intelektualų ir kariškių. Jie visi buvo išsiųsti į Stuthofio koncentracijos lagerį, tad nestebėtina, kad Krėvė dažnai nenakvodavo namuose pas Mošinskius, bet pas ramius kaimynus, netoliese gyvenančius kasdieninį pensininkų gyvenimą. Tokiu būdu jam pasisekė išvengti gestapo spąstų, ir 1944 m. liepos mėn. pirmomis dienomis, jis pasitraukė su šeima į Lietuvos vakarų pasienį, o iš ten toliau. — — —

Rašytojas Vincas Krėvė (1882-1954).

— Writer Vincas Krėvė (1882-1954).

1945 m. vasario mėn. 11 d. mes išvykome iš Vienos į Zell am See — nuostabias Austrijos Alpes, netoli Salzburgo.

V. Krėvė su šeima išvyko į Passau, kai raudonoji armija artinosi jau prie Viener Neustadto. Vėliau jiems teko iš ten trauktis, ir mes juose pasikvietėme į kaimą, kuriame apsigyvenome Pinzgau apylinkėse, pas ūkininką Kapellerį. Namas buvo didelis, skirtas turistams, pavadintas “Hotel Kapeller”. Apačioje “štubėje” apsigyveno mūsų šeima, dabar jau su trimis vaikais, o viršuje, antrame aukšte, turėjo savo kambarius šeimininkai ir ponia Celina — mano uošvė. Kadangi dar buvo likę pora kambarėlių laisvų, susitarėme, kad juos išnuomotų prof. Krėvės šeimai. “Papa” Kapeleriui patiko, kad jo “hotelis” vėl bus pilnas žmonių.

Tie paprasti kalniečiai savotiškai atjautė pabėgėlių likimą. Jie buvo prisirišę prie savo galvijų, sodybų, tų žydinčių pievų ir besistie-

piančių į erdves aukštų šlaitų, apaugusių mau-medžiais ir skarotomis vešliomis eglėmis. Jie irgi laukė karo pabaigos, nes kažkur Italijos fronte kovėsi jų sūnūs ir žentai.

Buvo saulėtas, bet dar pašalo pilnas pavakarys, kai pasitikome į kalnelį vedančiu takeliu ateinančius lėtu žingsniu Krėvę ir poniją Mariją. Atokiau Aldona ir Vytautas tempė sunkius du lagaminus. Pasitikome kaip savuosius. Susijaudinusi išbučiavau poniją Mariją ir profesoriaus sulysusią šaltą ranką. Jis pabučiavo mane į skruostą. Nuo tos dienos pasijutome tikri giminės — to paties likimo surišti.

Pirmąsias dienas profesorius buvo nekalbus, susimąstęs. Ilsėjosi savo labai kukliame mažyčiame kambarėlyje, kur tebuvo dvi lovos, spinta drabužiams ir pora kėdžių.

Vėliau matydavau jį einantį vienišą, trumpais kailinukais ir juoda karakulio kepurę,

takeliu link pievų. Pasiramsčiodamas lazda, jis lėtai žingsniuodavo, kart nuo karto melsvas dūmelis lydėdavo, bet jis nei į jokias kalbas nesileisdavo. Ponia Marija ilgą laiką beveik neišeidavo iš savo kambarėlio, bet prašydavo, kad mažylę Janutę atneščiau pas ją "pasibovyti". Tada sužinojau, kad jos širdis smarkiai sušlubavusi, ir jai reikalinga daug poilsio ir ramybės. Ji net nepietaudavo prie bendro stalo — profesorius jai nunešdavo į kambarį pietus.

Bet, štai, nutirpo visi pašalai, ir pavasaris pražydo visu savo puošnumu. Prasikalė pirmosios gėlytės "schneegloekchen", purienos auksinės marškas patiesę, vėliau neužmirštuolių melsvi žiedeliai upokšnių pakrantes išdabino, laukinės našlaitės atvėrė savo liūdnas akutes, ir Kapelleris išginė avis ir karves į lankas. Krėvė atgijo. Jis išeidavo ankstyvą rytą į obelyną pasėdėti. Palinkęs, kažką mąstydamas, jis baksnodavo lazdele žvyrą arba dairydavosi, ar nepasirodys vežimėlis su mažąja Janute.

Kai ją pastatydavau po obelimi, profesoriaus veide kiekviena raukšlėlė juokėsi, ir švelniai kalbindavo kūdikį gainiodamas užklystančias bitutes ar kokias kitas museles. Jis ją liuliuodavo priešpiečio miegui, drebančiu balsu dainuodamas dzūkų daineles, prisėsdavo ant suoloelio — jo baltus plaukus draikė švelnus vėjas, marškinių rankovytes plevendavo aplink sulysusias rankas. Kartais gi, pasiėmęs knygą, užsidėjęs sunkius akinius, jis skaitydavo. Tik vėliau sužinojau, kad tai buvo Švento Rašto tomelis. — — —

Liepos mėnesį prasidėjo uogavimo metas. Vieną saulėtą popietę išsiruošėme uogauti, pasiėmę drauge ir mūsų sūnelį Jurgelį, tada jau 5 metų "vyruką".

Porą kilometrų paėjėję, pakilome į šlaitus, kur rytų ir pietų saulės atokaitoje anksčiausiai uogos įsirpsta. Pirmą kartą gyvenime patekau į tokius vešliai tankius uogienojus, linkstančius nuo sultingų mėlynių. Bematant prisipildydavo mažos pintinėlės, kurias išberdavome į didesnes ir ąsočius. Mūsų Jurgelis irgi prisiuogavo pilną krepšelį, bet staiga jo kojytės paslydo, jis kleptelėjo ant pasturgaliuko, o krepšelis ėmė risti šlaitu žemyn. Ritasi krepšelis, o paskui jį "ritasi" profesorius Krėvė, kaip didelis voras balta nugara, šokinėdamas trumpomis praskėstomis kojomis per kupstus bet taip vikriai, kad spėjo pagauti tą krepšelį, nors dugne tik kelios uogos tebuvo likusios. Vaizdas buvo tikrai linksmas, bet niekas neišdrįso nusijuokti balsu, tik Jurgelis pravirko: "Visos mano uogos pabėgo...."

Kada profesorius vėl užsirepečkino į atkalnę ir pasišiausęs uždusęs atsisto prie verkiančio vaiko, jis padavė jam pilną pintinėle uogų: "Matai, visos uogos pas tave sugrižo,

neverk". Savo nosine nušluostė murziną veidelį. Jurgelis apsidžiaugė, bet nebėjo uogautų. Taip jiedu liko atkalnėje, malšindami troškulį saldžiomis mėlynėmis.

Kai sugrižome į namus, virtuvėje jau laukė paruošta tešla, didžiuliame puode virė vanduo. Moterys puolė tuoj daryti auselių su mėlynėmis. Radosi ir grietinės puodukas, kurį pasisekė poniai Marijai išprašyti pas šeiminkę už tualetinio muilo gabalėlį.

Toji vakarienė buvo tikra puota! Žibalinės lempos šviesoje pasižiūrėję vieni į kitus, nesityrėme juokais, tokios pajuodusios buvo visų mūsų burnos. Net profesorius tą vakarą pralinksmino, buvo šnekus ir juokavo: "O vis dėlto, aš dar ne toks senas, jei pasivijau Jurgelio pintinėle...." "Tu, Vicinka, niekada nebūsi senas...." — švelnia šypsena žmona paglostė kiek paraudusį nuo saulės vyro veidą. Jis paėmęs jos ranką, pabučiavo — man taip gera buvo dar kartą pajusti, kad esame gerojo "dėdės" ir "dėdienės" artume — — —

Vieną dieną man kažko prireikė Kaprune. Kaprunas turėjo (ir tur būt tebeturi) vieną stambiausių elektros jėgainių, ir tame miestelyje buvo apsistojęs amerikiečių kareivių dalinys.

Einu gatvėmis, ieškodama krautuvų. Stai ga matau prie prefektūros namų stovi du amerikiečių sargybiniai, o kažkoks smulkutis žmogelis lazdele su vinučio galu renka cigarečių nuorūkas prie jų kojų. Jis labai šmaikščiai jas susirenka ir deda į švarko kišenių. Priėjusi arčiau atpažįstu — tai mūsų Krėvė!.. Skubu pro šalį, tartum nepastebėjusi. Tik sargybinių veide matau pajuokos šypseną — jiems įdomu, kad jų išspjautas nuorūkas kažkoks seneliukas renka.

Skubėjau tolyn, kad manęs profesorius neatpažintų. Niekada nepamiršiu to vaizdo: "Mano profesorius, V. D. universiteto dekanas, buvęs ministras.... Mūsų tautos iškilusis rašytojas, dainius — štai, renka išspjautas amerikietiškus cigarečių nuorūkas Kapruno miestelyje.... Kodėl taip yra? Kur mes esame?.... Kas bus toliau?...."

Dabar man paaiškėjo, kodėl kas antrą dieną profesorius išeidavo ankstyvą popietį pats vienas "pasivaikščioti" į Kapruną. — —

1946-47 metais aplankydavau Vincą Krėvę Mickevičių Glazenbacho stovykloje. Pas juos visada apsistodavau. Profesorius buvo visų gerbiamas. Įsisteigus lietuvių gimnazijai, buvo tos gimnazijos direktoriumi. Savo kukliame barako kambarėlyje jis dabar daug skaitė ir rašė, dalinosi su visais kasdieninio davinio kąsniu. Nemaistavo, nepyko. Kaip tik galutinai apipavidalino savo paskutinį veikalą "Dangaus ir žemės sūnūs".

1947 m. atsisveikinome išvykdami Brazilijon. Graudžiai apsiwerkėme, bet nepramatėme, kad tai buvo paskutinis mūsų pasimatymas, kad tas spalvingas gyvenimas taip greitai prabėgs.... Mes apsigyvenome Brazilijoje, Vincas Krėvė su šeima atvyko į JAV-bes.

Kai ten buvau nuvykusi 1967 m., radau tik kapus, paminklą ir vienišą dukterį Aldoną Oną, kuri ir nuvežė mane į tuos kapus, kur po sunkiu granitu ilsėjosi taip brangūs žmonės: Vincas ir Marija Krėvės.

.... Ir prisiminė man jo rašyti žodžiai: "Mirė Aras, apie kalnus, apie laisvę besvajodamas. O tu, kurie čia stovėjo ir apie jį kalbėjo: vištų, žąsų — Aras nei matė, nei jų žodžių girdėjo.

— Vai jūs žmonės, pikti žmonės, kam pražudėt Arą?

— Laisvas gimęs, laisvas augęs, niauriau laisvę tik jis mylėjo.

— Nors penėtute, užpenėtute, nors ir gryno aukso būtų tasai jūsų narvas — žmonių vergas nebus Aras: aukštai mintis jo skraidė....

— Vai jūs, žmonės, pikti žmonės, kam jūs nukankinot Arą, visų arų Arą?!"

S. Paulo

1979-VI.15

SUKAKTUVININKAS MOKYTOJAS KUN. SKĖRYS

Šiomet liepos mėn. 2 d. mokytojui kunigui Fricui Jonui Skėriui sukako 60 metų. Nemažas metų skaičius, kaip nemažas, berods, ir nuveiktų darbų kiekis.

F. J. Skėrys išvydo pasaulį 1919 m., Kalnėnų kaime, Lauksargių valsčiuje, Pagėgių apskrityje. Mokėsi tėviškėje, Donelaičio vardo gimnazijoje, Pagėgiuose; 1940 m. baigė Tauragės mokytojų seminariją.

Brėstant vokiečių - sovietų konfliktui, liko tarsi tarp kūjo ir priekalo; kaip susipratęs lietuvis, nepritarė komunistinei sistemai Lietuvoje, gi pasitraukęs į Vokietiją, nors ir klaidėdiniu būdamas (o tai vokiečių akimis žiūrint jau savaime — vokietis), negavo vokiečių pilietybės, o tuo pačiu negavo ir darbo pagal profesiją. Tebuvo priimtas kukliu tarnautoju Telefunkens fabrike; po to dirbo dar keliose įstaigose.

Po karo atsidūręs vėl sovietiškoje Rytų Vokietijos aplinkybėse, persikelia į Vakarų Vokietiją ir apsigyvena Manneime.

Nuo 1955 metų pavasario F. J. Skėrys stoja mokytoju į lietuviškąją Vasario 16-sios gimnaziją. Nuo pat pradžių iki 1974 metų dirba etatiniu mokytoju; nuo 1974 m., tapęs dvasiškiu, dėsto religiją evangelikams mokiniams. Dėsto vokiečių kalbą žemesnėse klasių ir turi pamokų iš kitų dalykų.

Pastebėtina kunigo Skėrio tolerancija bet kokio charakterio viršininkui — ir tai ne (Pabaiga 11 psl.)

Jūra Šaukia Lietuvį

BRONIAUS STUDŽIOS "BURĖS IR VARIKLIAI" PROGA

*Žvaigždėm žeruoja naktys žvainos.
Banga banguoja prie bangos.
Ir bangos žino šitą dainą,
Kad myli jūrą sūnūs jos.*

*Gelsvam krante dainuoja vėjas,
Vis glausdams pušį prie šalies:
—Lietuvis jūrą vis mylėjo,
Lietuvis jūrą vis mylės.*

J. Kruminas. Iš: Jūros sūnūs,
"Mūsų Jūra" žurnalo
2 nr., 1939 m.

Pirmą kartą pamatęs Baltijos jūrą stovėjau be žado stebėdamas nesibaigiančiai riedančias bangas, negalėdamas apžvelgti mėlynosios jūros platybės, girdėdamas nuostabų bangų ošimą, skambėjusį nesuprantama kalba. Nuo to laiko mano meilė jūrai, ypatingai lietuviškam pajūriui, nedingo. Ir dabar, po tiek metų, nepraleidžiu progos skaityti raštus jūrinėmis temomis, stebėti filmus apie jūras, klausyti krykštaujančių žuvėdrų, braidyti jūros pakraščiais, buriuoti ar plaukioti plačiuose vandenynuose.

Gaila, didoka lietuvių grupė nesidomi jūrinėmis temomis ir A. Lymano Kana-

SUKAKTUVININKAS SKĖRYS...

(Atkelta iš 10 psl.)

kad kam nuolaidžiautų, bet kad su bet koku charakteriu randa kompromisą. F. J. Skėrys per ištisus savo pedagoginio darbo lietuviškoje mokykloje 25-rius metus, berods, neturėjo nė su vienu gimnazijos direktorium rimtesnių nesutarimų — tai rodo jį esant rimtą pedagogą ir sugyvenamo būdo žmogų.

Nepalaikysiu už blogą, bet atbulai: kiek pažįstu kun. Skėrį, jis nėra prisiskaitęs pedagoginių gudrybių ar psichologijos plonybių, visai nemodernus jis nei mokytojas, nei kunigas, bet tai netrukdo jo geram darbui. Ar jis mokykloj dalyką dėsto, ar bažnyčioj poteriauja, visur jis paprastas, realus, gyvenimiškas. Kalba tipišku mažlietuvišku akcentu ir sintakse. Štai, rodos, ims ir pakvies: ... "nu, tai gal atvažiuok kada **prie mūsų.**" Ne! Į svečius jis iš tikro pakviečia su mažlietuvišku akcentu, bet pasako taisyklingai: **pas mus.**

Retėjant dvasiškių eilėms, F. J. Skėrys sutiko pasiruošti evangelikų kunigystei. Po individualaus pasiruošimo, 1974 m., birželio mėn., išventintas diakonu, o po pusantrų metų — kunigu. Tapęs kunigu, jis išplečia savo darbo barą iki universalus lietuvių. Jis — mokytojas, kunigas, spaudos bendradarbis, bendruomenės veikėjas, lietuviškų renginių rėmėjas ir, iš šių eilučių autoriaus patirties: jei pagalbos reikia — kreipkis į kun. Skėrį!

Tad ir linkėjimai jam tegali būti: Darbštumo pakanka, tik nepristikite energijos, kantrybės, sveikatos — dar ilgus metus!

A. Palavinskas

doje redaguotas ir leistas jūrinėmis temomis laikraštis "Lietuvos Pajūris" jau senokai yra sustabdytas: stoka bendradarbių, prenumeratorių.

Reta ar net labai reta lietuviškomis jūrinėmis ar pajūrio temomis rašinių, knygų, paveikslų. Todėl reikia džiaugtis praktiška Br. Stundžios knyga "Burės ir varikliai," išleista Neringos 1978 metais. Daug brėžinių, nuotraukų, lentelių aiškinant jūrininkystės pagrindus. Yra daug ir patyrusiems jūrininkams, buriuotojams naudingų žinių. Net plačiaja prasme, jūrinėmis temomis besidomintiems, kaip žurnalistams, rašytojams, mokytojams, skautams ir kt. Knyga turi 266 psl. Kaina nepažymėta. Neduota nei leidyklos ar autoriaus adresai. Gaunama pas lietuviškos spaudos-knygų platintojus.

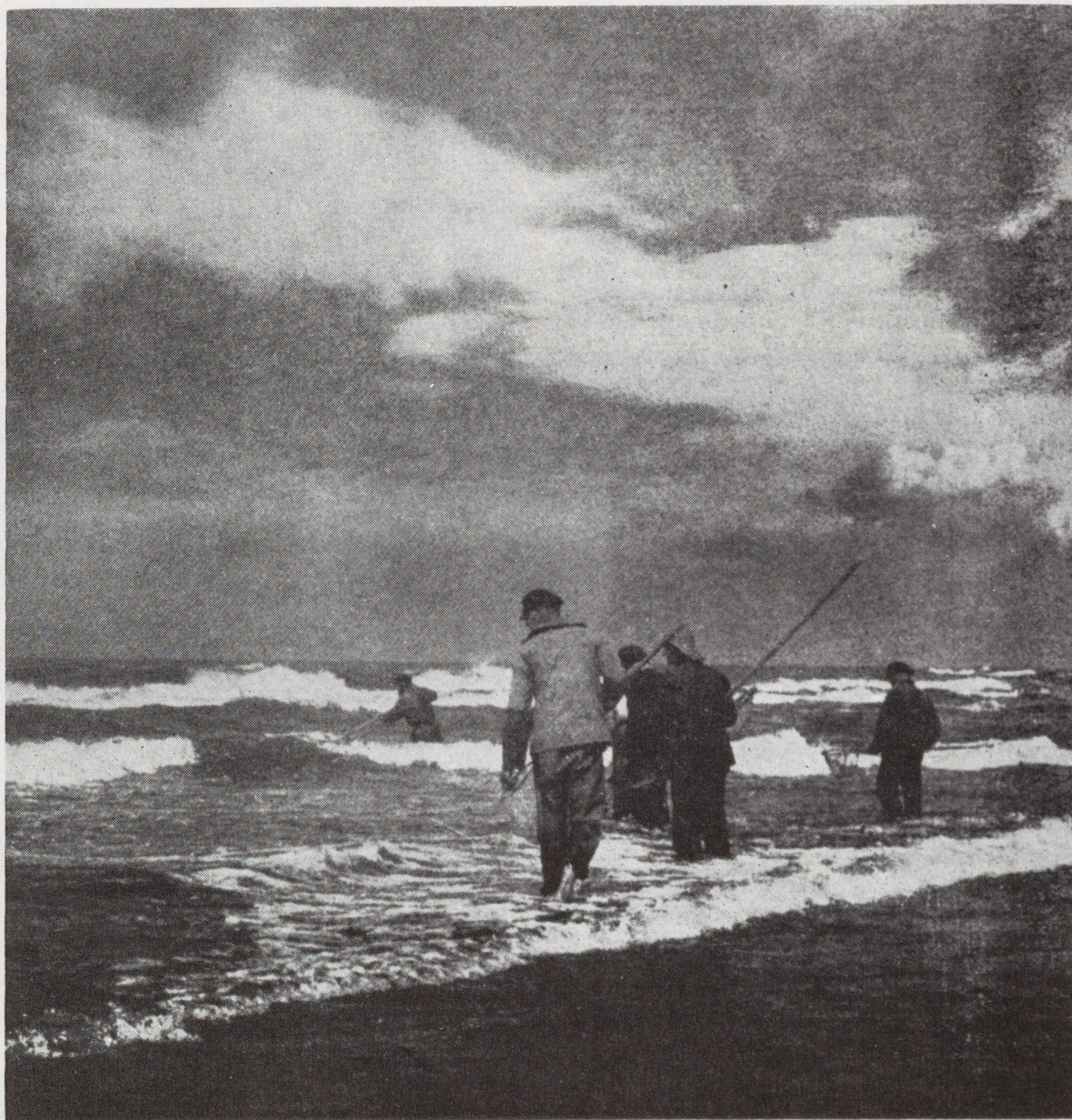
Knyga turi šiuos pagrindinius skyrius: Sportiniai ir promoginiai laivai. Buriavimas. Varikliai. Saugumas krante ir plaukiojant. Navigacija. Astronominė navigacija. Elektroninė navigacija, Potvyniai, atoslūgiai ir srovės. Laivyba. Papročiai. Oro atmainos. Slidinėjimas ant vandens.

Valtys ant priekabų. Žodynėlis. Įvairūs leidiniai.

Knyga išleista kruopščiai, pavyzdinčiai. Br. Stundžia atlieka didžiai svarbų darbą, parengdamas tokios rūšies veikalus (jau ne pirmą), spaudoje skelbdamas įdomius buriavimo aprašymus, kuriuos turėtų taip pat išleisti knygos pavidalu.

Su Br. Stundžia buvau "Jūros" lietuvių studentų korporacijoje Vytauto Didžiojo universitete Kaune. Jis jau tada gražiai reiškėsi mūsų spaudoje. Pasiskaitykime ištrauka iš jo rašinio *Lengva audra pradėjo tilti*, paskelbto "Mūsų Jūros" žurnale 3 nr., 1939 metais:

"Vėjas vis balsyn kaukė, o burės pokšėjo. Atrodė, sunku patikėti, kad jachta, palyginti vis dėlto mažas pastatas, galėtų išlaikyti dvigubą bangų ir vėjo puolimą. Savo priekiu sunkiai kuopdama į kalnus, čia visu savo svoriu griūdama į tamsias prarajas stūmėsi pirmyn. Kartais stodavosi pietu ir puldavo skersai didžiulės bangos, išsirausdama į ją savo priekiu ir panerdama visą dieną į burbuliuojantį vandenį. Krintant žemyn, atrodė, kad vandens nesiekiam, o krintam oru. Nugriuvus nuo bangos jachta sudrebėdavo visu savo menku korpusu ir visos takelazo dalys tik cypė ir vaitojo. Aukštai, iki stiebo viršūnės

Gintaro žvejojimas Baltijos jūroje.

Fishermen searching for amber in the Baltic Sea.

ištiškęs vanduo plaudavo bures ir krisdavo ant mūsų. Kartais slysdavome nuo bangos šonu, iš vieno borto vanduo stovėjo aukštai, iš antro visai jau žemai. Vandens volai ritosi per jachtą, švariausiai išplaudami denį. Su pragarišku vėjo kaukimu ir balškymusi atbėgo ir lietūs. Stambūs lašai krito ir čaižė mus be pasigailėjimo, bet be reikalo: ir taip jau buvome iki paskutinio siūlo šlapi. Didžiulė banga ėjo ant mūsų ir žiurėjom į jos peršviečiamą žalią masę, su putų karūna viršuje. Suūžė banga, rodės, bus mums galas. Užgriuvo ir užpylė mus visu sunkumu; laikytis reikėjo įsikibus rankomis ir kojomis, kad tik nepaleistum vairo. Vėl užgulė sunkus škvalas, griebė audros foką ir tas supoškėjęs nukrito į jūrą viršum bangų.”

Tokios Br. Stundžios raštus skaitydamas pagalvoji, kodėl jis nepasirinko literatūrinę tematiką jūrinėmis temomis? Jo buriavimo rašiniai turi apskiai literatūros, o ir teoretiniuose ar praktiškuose raštuose, kaip “Burės ir varikliai” pasakoja įdomiai, lengvai. Br. Stundžia, dabar gyvenantis Kanadoje, vykusiai duoda lietuviškus žodžius jūriniams įrankiams, jų dalims ir kt. Net keturiomis kalbomis žodynėlį: lietuviškai, angliškai, vokiškai, ispaniškai. Tai didžiai naudinga informacija.

Lietuviška jūrine tematika pavadinimų ir buriavimo teoriją bei praktiką Nepriklausomoje Lietuvoje praktikavo jūrų skautai, “Jūros” korporacija ir kt. Ta tema paskautininkas Kęst. Aglinskas (dabar gyvenantis JAV-se) paskelbė vertingą rašinį “Mūsų Jūros” žurnalo 7 nr., 1939 metais.

Br. Stundžios knygoje viskas žymiai plačiau, išsamiau. Ne tik praktiškai, bet ir dalykiškai.

Petras Babickas, dabar gyvenantis Brazilijoje, “Mūsų Jūros” žurnalo nr., 1939 metais, taip eiliavo:

NAKTĮ PRIE JŪROS

*Naktis—daina Jūratės karalaitės,
Sugrižusios iš pasakų šalies . . .
Iš kur šiandien mums naują žodį gauti,
Kuris lietuviui jūrą nugulės.*

*Naktis tamsi, kaip juodas žvejo luotas
Ir gundo ir vilioja paslapčia;
Norėčiau jūrai visa atiduoti
Ir su naktim gūdžia išeit iš čia . . .*

*Tegu tauta naujas dainas dainuotų
Ir slėptų jas žavioj bangų gelmėj;
Ir niekas niekas žemėj nežinotų
Kiek daug Tėvynė iškentėjo . . .*

*Ir štai dabar prie rimstančio bangos,
Geriu, kaip vyną, jūros grožį aš;
Ir vėl tikiu: ji laimės sielai duos
Ir laisvės žygin tėviškę išves!*

—ALGIRDAS GUSTAITIS

IV PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Dalyvės išpūdžiai

Išskridau liepos 10 d. rytą iš perpildyto Los Angeles International aerodromo. Sunku buvo tikėti, kad išskrendu į Angliją, į Europą. Sėdėdama lėktuve, rašau savo dienynę: kažkaip dar vis netikiu, kad jau vykstu į kongresą, į kurį užpildydama anketas, jau nuo sausio mėnesio pradėjau ruoštis. Tuoju ir Chicaga, beveik pusiaukelė. Išgirdusi lietuvių kalbos aidą, supratau, kad tikrai esu gausiausiai lietuvių gyvenamame Amerikos mieste. Girdėjosi jaunimo ir tėvų balsai — atsisveikinimai, susipažinimai, spėliojimai, kas bus, kai mes nukeliausim....

Londonas. Rytas be nakties. Akys pusiau užsimerkusios blizga, bet šypsena veiduose. Pasitiko mus Anglijos lietuvių jaunimas. Autobusais išvažiavome į Šv. Marijos kolegiją, netoli Londono. Toje vietoje yra pseudogotikinio stiliaus pilis, 18-tame šimtmečiuje priklausiusi Anglijos didikui Horace Walpole.

Stovykloje gyvenome kolegijos bendrabučiuose, po vieną ar du asmenis kambaryje.

Šv. Marijos kolegija yra Twickenham'o miestelyje. Aplink buvo matyti žalios pievos ir įvairių spalvų rožės, kurios skleidė malonų kvapą. Oras buvo puikus — švarus, šiltas, drėgnas, kartais labiau atvėsdavo, tikrai palankus mūsų stovyklavimui.

Liepos 11 d. jau beveik visi stovyklautojai buvo atskridę ar atvažiavę. Visur girdėjosi klegesys — jaunimo garsūs pokalbiai ir juokas. Vieni sveikino savo seniai matytus draugus, kiti susipažino su naujai sutiktais: “Labas, mano vardas yra... iš kur atkeliavai?... iš Los Angeles”.

Susirinkome 431 dalyvis iš trylikos kraštų. Kongreso atidarymo išskilmės prasidėjo vakare aikštėje. Buvo nuleistos visų kraštų vėliavos, iš kurių buvo atvykusieji į kongresą. Lie-

tuvos vėliava buvo viduryje. Apgailestavome, kad jaunimas iš Lietuvos negalėjo kartu su mumis dalyvauti.

A. Vilčinskas, Anglijos pagalbinio komiteto pirmininkas, pasveikino atvykusius ir pristatė mums vadovybę: jis pats — stovyklos viršininkas, V. Lenkauskaitė — viršininko padėjėja, S. Girnius — vyrų vadovas, L. Underienė — moterų vadovė ir kiti įvairių sričių pareigūnai.

Iš čia vykome į Strawberry Hill pilį, kurios kieme kolegijos vadovybė mus vaišino vynu ir sudarė progą šį įdomų pastatą apžiūrėti.

Po to ėjome į valgyklą, kurioje buvo paruošta iškilminga vakarienė. Prie garbės stalo sėdėjo delegacijų vadovai iš trylikos valstybių. Garbės svečiais buvo vysk. A. Deksnys, Lietuvos atstovas Anglijoje V. Balickas, PLB pirm. V. Kamantas, Kanados LB Krašto valdybos pirmininkas J. Simanavičius, Anglijos LB Krašto valdybos pirmininkas S. Kasparas, Didžiosios Britanijos Lietuvių sąjungos pirmininkas J. Alkis ir kiti. Svečiams pasveikinus kongresą, II ir III PLJ kongresų pirmininkai R. Sakadolskis ir A. Saulaitis pagal tradiciją įteikė plaktuką PLJK ruošos komiteto pirmininkui A. Šmitui.

Tą vakarą kongreso atidaromąją paskaitą “Lietuvių jaunimo padėtis pasaulyje” skaitė dr. Rimas Petrauskas iš Kanados. Jis išanalizavo surinktas kongreso dalyvių anketas ir, palyginęs jas su buvusių kongresų dalyvių anketomis padarė išvadas apie jaunimo nuoseklumą.

Pasibaigus tos dienos oficialiai daliai, stovykla ilgai nenurimo. Nuotaika buvo pakili. Tiek daug naujų pažįstamų, išpūdžių... miegoti nesinorėjo.

Kitos dienos 7 val. ryto Rimo Polikaičio akordeonas, grojant “Labas rytas”, žadino visus darbo dienas. Ir iš tikrųjų sekančiomis dienomis turėjome rimtai dirbti. Kiekvienas dalyvis turėjo pasirinkti du užsiėmimų būre-

Susikaupimo vakaras prie partizanų kapo.
L. Polikaičio nuotrauka

An evening program at the symbolic grave of the Lithuanian freedom fighters.

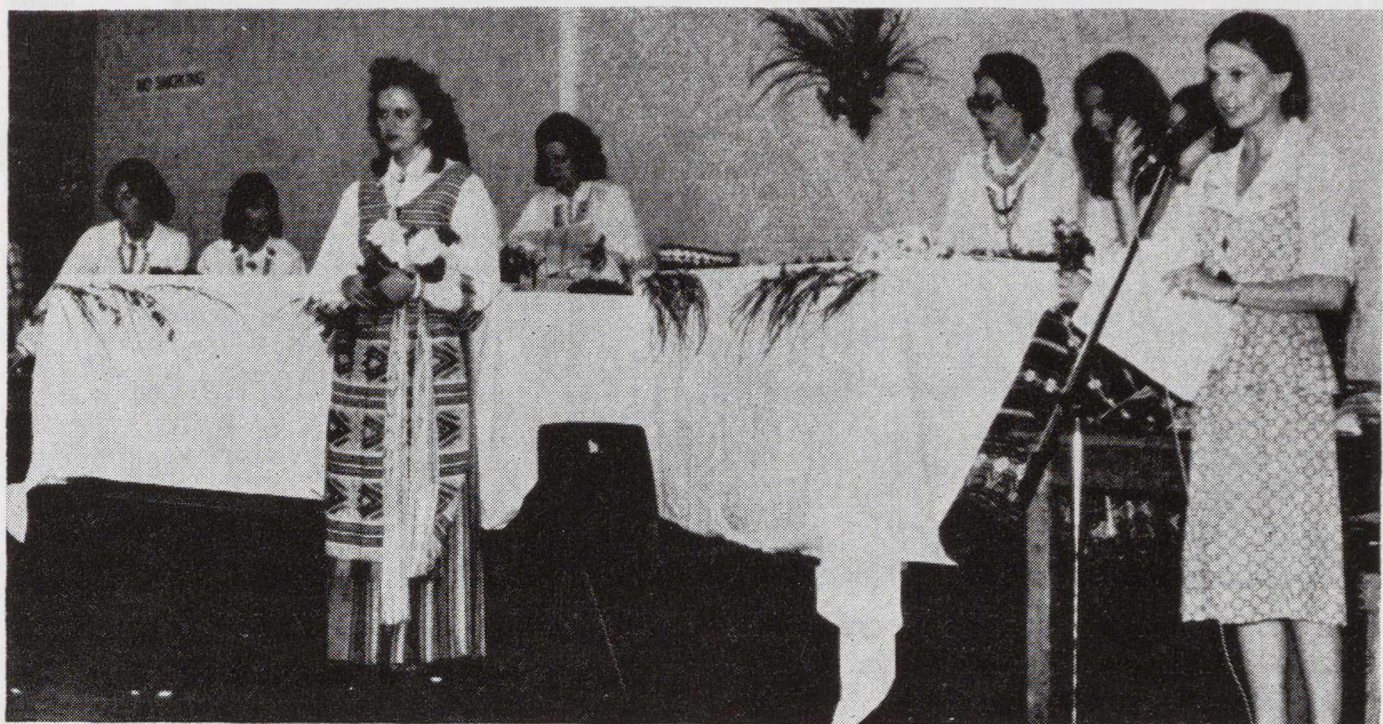
lius, kuriuose darbas vyko kasdien. Tie būreliai buvo liaudies papročių, liaudies meno, literatūros, tapybos, muzikos, dainos, kronikos, tautinių šokių, architektūros ir kit. Būrelių vadovais buvo F. Strolia, E. Sakadolskienė, kun. A. Saulaitis, Ž. Gimbutaitė, O. Virbickaitė, I. Lukoševičiūtė, G. Damušytė, R. Radziūnaitė, A. Žygas, C. Čepaitytė, E. Bradūnaitė, L. Underienė.

Kiekvieną dieną dalyviai klausė paskaitų. Dr. A. Štomas skaitė "Dabartinė Lietuvos gyventojų pasaulėžiūra" ir "Žmogaus teisės"; V. Rakauskaitė — "Švietimas, mokslas ir profesijos (Lietuvoje)"; rašytojas I. Meras — "Lietuvos kultūrinis gyvenimas bendrai"; dr. R. Šilbajoris — "Dabartinė Lietuvos literatūra". Buvo ir Lietuvos kelionių simpoziumas.

Apskritai IV PLJ kongreso stovyklos programa buvo skirta dviem pagrindinėms temoms: 1. geresnis mūsų liaudies kūrybos ir bendrai lietuviškos kūrybos raidos supratimas; 2. gilesnis dabartinės Lietuvos gyvenimo supratimas. Šios temos buvo išryškintos paskaitose, užsiėmimų būreliuose ir vakarinėse programose.

Vakarinės programos buvo įvairios. Joninių vakare surengėm didžiulį laužą, vaidino, metėme vainikus, dainavome, susipažino, šokdami ir dainuodami "Buvo gera gospadinė", būrėme kraštų laimę šokinėdami per ugnį. Susikaupimo vakare aiškinomės disidentų padėtį Lietuvoje, išklausėme Mišių, paruošėme iš lapų kapą, nešėme žvakes. Buvo filmų vakaras ir literatūros vakaras, kuriame savo kūrybą skaitė: K. Bradūnas, I. Meras ir V. Šlaitas. Labai įdomus buvo talentų vakaras, kuriame tiek daug puikaus jaunimo vaidino, dainavo, deklamavo. Turbūt, įdomiausia buvo lietuviškų vestuvių inscenizacija, paruošta E. Bradūnaitės.

Liepos 14 d., šeštadienį, išvažiavome į Londoną. Čia Queen Elizabeth puošnioje sa-

Vakarinė programa stovykloje. Lietuviškų vestuvių inscenizacija. Prie mikrofono E. Bradūnaitė. Prieky jaunoji — K. Rociūnaitė. Pamergės — Toronto moterų okteto "Volungė" narės.
L. Polikaičio nuotr.

A dramatic representation of a traditional Lithuanian wedding.

lėje buvo koncertas, kurio programą atliko Toronto dainininkių vienetas Volungė, vadovaujamas D. Viskontienės, P. Odinis — fleita, R. Lampsatytė — pianinu, Montrealio lietuvių jaunimo ansamblis Gintaras dainavo, šoko ir lietuvių muzikos instrumentais iššaukė lietuvišką dvasią.

Po koncerto buvo išpūdinga eiseną su vėliavomis ir plakatais prie Cenotaph karių paminklo. Įsivaizduokite, Londone lietuviai sustabdė keleto pagrindinių gatvių judėjimą, žinomą, su policijos pagalba ir sutikimu. Ėjome per Westminster'io tiltą, pro aukštą Ben laikrodį, toliau Whitehall gatve iki paminklo. Čia padėjome vainiką, sugiedojome "Marija, Marija" ir Lietuvos himną. Iš čia išsiskirstėme didžiudamiesi savo tauta.

Dar pasivaikščiojome mieste, o vėliau važiavome į šokius.

Sekmadienį vėl atvykome į Londoną pamaldoms. Iškilmingas Mišias Brompton oratorijoje laikė vysk. A. Deksnys, asistuojant kunigams — A. Saulaičiui, K. Bučmiui ir V. Šarkai. Mišių skaitymus atliko stovyklos dalyviai.

Pagaliam šuoliais atėjo liepos 18 d., kada turėjome vykti į Europos žemyną. Paskutinį kartą nuleidome vėliavas. Uždarant stovyklą, visus prajuokino stovyklos operetė, paruošta A. Žygo, P. Kisieliaus ir kitų, pavadinta "Kongreslot".

Padaryta bendra nuotrauka. Nuotaika keitėsi: buvo smagu, kad taip įdomiai praėjo keletas dienų ir liūdna, kad reikia toliau keliauti.....

Paskutinė PLJ kongreso stovyklos diena Londone. Bendra nuotrauka liepos 18 d.
L. Polikaičio nuotrauka

Participants of the IV Lithuanian World Youth Congress on the last day of camp in London, England.
—Photo by Linas Polikaitis

Kongreso uždarymo posėdis Koenigsteine. Iš k. į d. A. Žygas, G. Aukštuolis, V. Bartusevičius, dr. A. Gerutis, vysk. A. Deksnys, G. Juozapavičiūtė, V. Kamantas, P. Kisielius, K. Slotkus, R. Lukoševičiūtė ir A. Šmitas (prie mikrofono).

Sekančią dieną atstovų ir dalyvių bei turistų keliai išsiskyrė: atstovai išvažiavo į Altenbergą studijų dienoms, o dalyviai ir turistai — ekskursijoms Europos žemyne.

Praėjus devynioms nuotykingoms dienoms, vėl visi susitikome Koenigsteine, Vokietijoje, kongreso uždarymui. Čia sužinojome apie priimtas rezoliucijas ir naują PLJS valdybą. Buvusi sąjungos pirmininkė G. Juozapavičiūtė atsisveikino, perduodama pareigas naujai išrinktai valdybai, kurios pirmininku yra G. Aukštuolis, o kiti nariai: S. Čyvas, E. Sakadolskienė, L. Rimkus ir M. Kupciukevičiūtė.

Turėjome progą stebėti įdomų jaunųjų kūrėjų vakarą, kurio programa buvo labai įvairi: vokalistai, instrumentalistai (pianinas, gitara, kanklės), šokio menas, savos kūrybos skaitymas, deklamacijos, pagaliau pantomima. Programoje dalyvavo įvairių kraštų jaunimas: R. Pakštaitė, J. Tautvilaitė, V. ir R. Unde-

The closing of the IV Lithuanian World Youth Congress in Koenigstein, West Germany.

—Photo by Rita Bureikaite

riai, V. Polikaitytė, L. Ruzgaitė, R. Dagienė, B. Bacevičiūtė, M. Bankaitytė, V. Krausaitė, D. Venclauskas, K. Grabnickaitė, K. Masiulytė, E. Juodvalkytė, L. Pocienė, R. Ginotienė, A. Vinokuras.

Kongreso uždarymo vakare programą atliko dainininkių "Volungė", solistas vienetas R. Daunoras, akomponuojant R. Lampsatytę, ir Bostono etnografinis ansamblis Sodautas, suvaidindamas lietuviškas vestuves, įpinant dainų ir šokių.

Tą vakarą išvažiavome į užbaigimo šokius Palmengarten, Frankfurte.

Liepos 26 d. rytą išvežė mus į aerodromą. Išvažiavo seni ir nauji draugai. Atsisveikinant ne vienam ašara nuriedėjo, nes buvom susigyvenę kaip viena lietuviška šeima. Pasižadėjome susirašinėti ir, žinoma, susitikti kitame kongrese.

Rita Bureikaite

LIETUVOS ATSTOVO DR. S. A. BAČKIO ATSIŠVEIKINIMO ŽODIS,

pasakytas prie Nep. Pas. Igal. ministerio, gen. štabo pulkininko Kazio Širpos karsto, 1979. 8. 21 d, Washingtone

Susibūrėm atiduoti pagarbą ir atsisveikinti su gen. št. pulk. Kaziu Škirpa, pirmuoju Lietuvos kariuomenės kūrėju-savanoriu, apdovanotu Vyčio kryžiumi su kardais, paskutiniu Lietuvos Nepaprastu Pasiuntiniu ir Įgaliotu Ministru Berlyne.

Mūsų mintyse ir širdyse Velionio asmenyje matome lietuvi, kuris visą savo gyvenimą reikėsi aukščiausiu patriotizmu ir besąlyginiu pasiaukojimu ginti Lietuvos interesus bei jos valstybinę nepriklausomybę. Jis buvo taip pareigingas, kad savo knygoje "Sukilimas Lietuvos suverenumui atstatyti" jis taip rašė:

"Kaip buvo praeity, taip ir dabarty ir taip bus ir ateity, jog tie, kuriuos aplinkybės pašaukia veiksmingai atstovauti savo tautos idealams bei imtis atsakomybės kovai vairuoti, šią lemtingą pareigą atlikę, dar turi ir papildomą įsipareigojimą, būtent, pateikti tautai raportą apie atliktą darbą."

Išleidęs išvardytą veikalą, Velionis siekė,

kad pagal jį būtų išleista knyga svetima kalba. Savo 1979.7.17 d. laiške jis man pranešė, kokioje padėtyje yra tos knygos išleidimo reikalas. Mirtis pakirto jo darbo eigą. Tas jo rūpestis — papildomai parodo, kaip ir kiek Velionis buvo ryžtingas laisvės kovų pynėje, įsitikinęs, kad Lietuvai laisvės niekas nepadovanos, bet reikia mums patiems sutartinai dirbti, rūpintis, kovoti, ir tik tada kiti mums padės.

Velionis, iškėlęs 1919 m. sausio 1 d. Lietuvos vėliavą Gedimino Pilies bokšte — virš 60 metų rūpinosi, veikė, kad ji amžiams plevsuotų tame bokšte. Pagarba jam už tai, o mums — tebūnie tai gražus jo testamentas. Velionio Gyvenimas, žygiai — žinomi. Jų nepamirš Lietuvos tauta, nes jos istorijoje tai įrašyta.

Su giliu, nuoširdžiu liūdesiu — Lietuvos Diplomatinės ir Konsularinės Tarnybos — jos šefo ir pareigūnų vardu — atsisveikinu su Velioniu. Tos Tarnybos vardu poniai Bronėi Škirpienei, inž. K. K. Škirpai su šeima — reiškiu nuoširdžiausią užuojautą. Tebūnie lengva Velioniui svetingoji šio krašto žemėlė, o Aukščiausiojo gailestingumas tesutinka jį amžinybėje.

RECENZIJOS

Pamokomojo pobūdžio pasakojimai vaikams

Milda Kvietytė, **Peteliškių sala**. Pasakos ir vaizdeliai vaikams. Iliustravo Ada Korsakaitė-Sutkuvienė. Išleido Pasakų Fondas, 6540 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Spausdino V. Vijeikio spaustuvė, 64 psl. Kaina \$4.00.

Negausi vaikų literatūra išvijojo praturtinta dar vienu leidiniu. Tai jau nebe pirmas autorės (Monikos Liulevičienės) šios srities įnašas. Knygelėje yra 8 pasakos bei vaizdeliai. Pasakojimai pamokomojo pobūdžio. Tinka priešmokyklinio amžiaus vaikams ir žemesnių pradžios mokyklos skyrių mokiniams. Čia iškeliami artimo meilė, pagalba skriaudžiamam, atsisakant net asmeniškų įsipareigojimų, duodant pirmenybę tikslo kilnumui bei moralinėms vertybėms.

Vaizdelyje "Tėvo dienos dovana" Kęstutis skirtus pinigus tėvelio dovanai išleidžia pirkdamas duonos ir bulkučių Jonukui, iš kurio pinigus buvo atėmę blogi berniukai. Bet vaizdelio atomazgoje šis geras darbas kompensuojamas kitu būdu — tėveliui dovaną nuperka broliuko sutaupytais pinigais. Kitame vaizdelyje aprašoma užuojauta benamiui šuneliui Dagui, kuris Arūnui pasakoja savo pergyvenimus žuvus jo šeiminkams. Kitur vėl pasakojama apie nuostabų vaikutį, davusį pasaugoti Giedrutei kiškutį, kurį ji švelniai globojusi, ir tas vaikutis paveikęs audros aplaužytą rožę pasipuošti gražiais žiedais, tuo padarydamas malonumo jai ir jos tėveliui. Dar kitur Rūta, Asta ir jų mamytės lanko senutę Adelę, nunešdamos jai Kalėdų progą dovanų — maisto ir lietuviškų knygų.

Pasakojimuose paliečiamas ir mūsų tautos likimas okupacijoje, daugelį tautiečių ištremiant iš tėvynės. Tokio likimo ištiktas buvo Gintaro dėdė. Berniukas kalbasi su antim Krykle, kuri jo prašoma aplanko dėdę Stasį Sibiro stovykloje ir aprūpina jį stebuklingu staleliu, palengvinusiu sunkią tremtinio dalį. Bene trijuose vaizdeliuose pabrėžiama lietuviškos knygos, kaip dovanos, svarba. Vienoje pasakoje įpinama legenda apie šventą Kazimierą, raitelį, jojantį padangėje ant balto žirgo.

Daug būdingo elemento liaudies pasakoms yra paskutiniame vaizdelyje "Peteliškių sala". Berniukas, vardu Uosis, gauna iš salos valdovo dovaną — stebuklingą vežimėlį, kad visiems gera darytų: žmonėms, gyvuliams, žvėreliams, paukščiukams. Vaizdelyje ryškūs moralinės etikos bruožai: jei esi apdovanotas gabumais ir kitais privalumais, tai panaudok juos kilniam tikslui, paremtam artimo meile.

Apskritai, autorė stengiasi sužadinti vaiko vaizduotę įdomiais pasakojimais ir nukreipti jo dėmesį į parodomus sektingus pavyzdžius, kad juos laikytų savo elgesio kėlodžiu. Atrodo, kad autorė, kaip patyrusi pedagogė, suprastama vaiko vidaus pasaulį, šiais pasakojimais nori paveikti jaunąjį skaitytoją, sudomindama ne tik pramoginiu malonumu, bet įdiegdama pašamonėn tvirto charakterio bruožus, iš mažens ugdant tvirtą asmenybę.

Knygelė atspausdinta gerame poperiuje, turi 37 pritaikintas turiniui iliustracijas. Tinka dovanoti vaikams kiekviena proga. Gali būti naudojama ir skaitymui lituanistinėje mokykloje.

Ig. Medziukas

LIETUVIAI IŠGELBĖJO NUO VOKIEČIŲ ŽIEMRYČIŲ EUROPA

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Kryžiuočių vienuolija įsikūrė ant Vislos krantų apie Tarną ir Kulmą. Tai buvo strategiškai puikiai parinkta pozicija, mat, Vislos upė čia daro gilų vingį į pietus. Užėmus vingį, jau bus iš trijų pusių apsaugotas išėjimo baras veržtis į prūsų žemę. Paskui Visla leidosi žemyn. Ant priupio Nogtao surentė galingą Marienburgo pilį, kur neilgai trukus apsigyveno kryžiuočių vadovybė su pačiu aukščiausiu viršininku arba magistru. Marienburgas arba, anot didžiojo lietuvių poeto Maironio, Malburgas lietuvių tautai pasidarė vokiečių sinonimu. Vokiečių strategija, nors sugalvota prieš 700 metų, iš tikrųjų reikia stebėtis. Buvo suplanuota ir tiksliai vykdoma — užimti Vislos upę ir paupį pietuose, paskui Baltijos pajūrį vakaruose. Taip Prūsija radosi užblokuota iš dviejų pusių.

Ne iš dviejų, bet iš trijų. Juk iš žiemų nuo Dauguvos slinko kryžiuočio broliai kardininkai. Lietuva ir visos lietuviškos giminės atsidūrė milžiniškuose vokiškose replėse. Replių centras buvo ties Klaipėda — Memeliu. Ne atsitiktinai. Mat, per tą Nemuno žiočių uostą lietuviai jau nuo normanų laikų iš Europos įsiveždavo trūkstančių žaliavų ir gatavų gaminių. Dėlto kryžiuočiai suruošė tam tyčia kryžiaus žygį šiam uostui užimti. Kad tai lietuviškas uostas, pasako lietuviškas jo Klaipėdos vardas. Tik kryžiuočiai, jį nukariavę, pavadino Memeliu. XIII-to amžiaus dokumentuose jis vadinamas tik lietuviškuoju vardu.

Tuomet Lietuva įtempė visas savo jėgas vakarų įsiveržėliams atremti ir savo laisvei išsaugoti. Karaliui Mindaugui teko kovoti tita nišką kovą. Jis 1236-tais metais prie Šiaulių vokiečių kardininkų vienuolijai sudavė tokį smūgį, jog ji daugiau neatsitiesė ir buvo priversta jungtis su Prūsijos kryžiuočiais. Nuo dabar šiaurėje tebuvo šiųjų šaka arba provincija — Livonijos kryžiuočiai. Tačiau nuo to vokiečių jėgos tik sustiprėjo. Mat, pasidarė viena organizacija ir viena valstybė. Ji užsimojo prieš Lietuvą iš šiaurės. Vokiečiai ir lietuviai susikovė prie Durbės (1260), atsieit, pajūryje, Ventos upyne. Tai buvo milžiniško masto kautynės. Vokiečių eilėse — Prūsijos ir Livonijos kryžiuočiai, riteriai iš Vokietijos ir nemažas skaičius naujai krikštytų vietinių gyventojų. Vadinasi, beveik vieni svetimieji, atėjūnai. Tuo tarpu lietuvių karo vadai išrikiavo visas gimines, kurios įėjo į Mindaugo valstybę. Taigi stojo vyrai, suaugę su žeme ir tauta. Dėlto jie laimėjo. Ir dar kaip! Vokiečiai kryžiuočiai buvo partiesti ne tik karo lauke, bet ir jų naujosios valstybės egzistencija pakibo ant plauko. Jei pirmiausia iš Vokietijos, o paskui ir iš visos Europos nebūtų atėjusi pagalba žmonėmis, daiktais ir pinigais, kryžiuočiai iš lietuviško Baltijos pajūrio būtų turėję išsikraustyti.

Mat, Durbės laimėjimas, lyg kariuomenės puolamosios muzikos garsai, bematant pasklido perpus pavergtoje prūsų žemėje. O lietuviška prūsų giminė laisvę brangino ir gerbė, anot garsaus Prūsijos archeologo dr. W. Gaer-

tes, lyg kokią deivę. Jie jau buvo sukilę 1242-ais metais. 1260-sius metus prūsai laikė kaip tik 12-ta valanda kryžiuočiams suvyti į jūrą. Taip galvojo ir Lietuvos valdovai. Juk žieminių vokiečių sparną jie palaužė, taigi dabar buvo proga taip padaryti su pietų-vakarų sparnu. Lietuviai pasiuntė savo kariuomenę giminaičiams prūsams padėti. Suliepsnojo vokiečių kryžiuočių pianistų kaimai. Neatlaikė nei pilys, miestai ir čion atkeltu kolonijinio tipo vokiečių riteris, nei jo stiprūs šarvai, nei sunkūs arkliai — susijungusios lietuviškos giminės ėmė vieną vokiečių pilį po kitos. Patys kryžiuočiai jau laikė savo dainą sudainuotą. Taip be niekur nieko XIV-to amžiaus pradžioje parašė oficialus kryžiuočių kronininkas Petras Dusburgas.

Dėlko kryžiuočiai vis dėlto galėjo atitokti? — Tik dėl Vokietijos, ne, dėl visos Europos pagalbos. Prieš sujungtas Europos tautų jėgas jokių būdu nebuvo galima atsispirti. Plaukė riteriai, ginklai, pinigai ir šimtai tūkstančių paskatinimų ar, kaip sakoma, moralinė pagalba. Ji čia vaidino nemažą, drąsiai galima tvirtinti, pirmąjį vaidmenį. Europa pritarė kryžiuočių karams prieš lietuviškas gimines. Mat, vokiečiai - kryžiuočiai skersai ir išilgai žemyno triūbyte triūbijo šūkį: pakrikštyti pagonis! Kas gi galėjo nesižavėti krikščionybės idėja?! Vokiečių emisarai iš Prūsijos, Rygos ir Livonijos siūte siuvo po Europos miestus ir ta idėjos liepsną išpūtė į gaisrą. Buvo organizuojami formalūs kryžiaus žygiai prieš lietuviškas gimines — į Prūsiją, į Lietuvą. Čia dalyvavo, žinoma, pirmiausia vokiečiai iš daugybės Vokietijos kunigaikštijų, paskui riteriai iš Čekijos, Australijos, Prancūzijos, Nederlandų (t. y., dabartinės Belgijos ir Olandijos), Anglijos

Istorikas ir vėl plačiau apžvelgia žmonijos nueitą kelią. Be idėjos, be šūkio joks karas negalimas. Šūkis pirmiausia skiriamas užpuoliko-grobiko masėms įtikinti bei uždegti. O paskui — moraliai nuginkluoti, palaužti besiginantiems. Taip viduriniais amžiais arabų šūkis buvo: priversti "netikėlius", t. y. nemahometonus priimti Mahometo tikėjimą XVI-XVII-to amžiaus žiaurieji karai buvo vedami "krikščioniškos laisvės" bei protestantizmo vardu. XVIII-XIX-me — Napoleono pasauliniai užsimojimai buvo vykdomi vardu laisvės, lygybės, brolybės". Trečiasis Reichas išūliai skelbė "gyvenamosios erdvės" (Lebensraum) ir pranašesnės rasės teisę. Pagaliau, moderniausiais laikais būta karų, kai užpuolikas kariavo apsigynimo vardu, vadinasi, stengėsi įrodyti, kad jį kiti užpuolė ar rengėsi pulti. Taigi čia mes susiduriame su saugumo šūkiu. Apskritai, toje karų šūkių, jei taip galima sakyti, filosofijoje, viskas sukasi apie tai, kaip plačiai ir giliai prisiimtąją idėją sugebama paskleisti.

Kai kryžiuočiams prieš lietuviškas gimines, prūsus ir latvius, krikščionybės vardu pavyko sumobilizuoti visą Europą, pastarųjų likimas buvo nulemtas. Jucba, kad tą visą reikalą rėmė ir globojo "Vokiečių tautos Romos imperatorius". Kryžiuočiai, padedami imperato-

riaus suktais išvedžiojimais ir gudriomis machinacijomis, sugebėjo nuo pasaulio paslėpti savo tikrąjį tikslą — lietuviškų giminių krašte įkurti naują grynai vokišką valstybę ir paskui ją įjungti į Reichą. Priemonės buvo naudojamos grynai praktiškos ir pritaikytos siekiamam tikslui. Kai tik būdavo užimama nauja vietovė, tuojau buvo statoma pilis ir čia įkurdinama kryžiuočių įgula. Prie pilių kurta vokiški miestai, o atokiau — vokiečių kolonistų kaimai. Ir taip visa Prūsija apsodinta pilimis. Iki 1289-tų metų prūsų kraštas galutinai nukariautas. Apie tą laiką tokio pat likimo susilaukė Latvija ir Estija. Tačiau šiuo dvi buvo valdomos livoniškės arba rygiškės kryžiuočių šakos.

III. Lietuviai sulaiko vokiečių Smelkimąsi į rytus

Taigi viena kryžiuočių vienuolija ir vieno organizacija. Natūraliai turėjo būti ir viena teritorija bei viena valstybė. Apie tai nukariautojai ne tik svajote svajoto, bet ir realiai to siekė. Kodėl tai neįvyko? Kodėl, šalia atbaigtos vokiečių kryžiuočių valstybės Prūsijoje, visą laiką egzistavo ir Livonijos kryžiuočių šaka, kuri turėjo atskirą teritoriją ir buvo kas panašu į valstybę? — Kad juodvi negalėjo susijungti teritoriškai. Tai sukludė Lietuva ir lietuviai. Jie pajėgė sukludyti — nors iš vakarų griuvo kryžiuočių ir vokiečių įsiūbuotas Europos potvynis, nors pietvakariuose kovoje palūžo lietuviški prūsai, o šiaurėje — latviai ir kitos artimos giminės. Iš lietuvių laisvės ir savo žemės meilės buvo nukaltas milžiniškas kylys. Gyvas kylys, kuriam per šimtą su viršum metų palaikyti reikėjo neapskaičiuojamų kultūros ir turto aukų, reikėjo ašarų ir kraujo upelių. Kylio smaigalys atsirėmė į Baltijos jūrą ir maždaug nuo Nimerzatės iki Šventosios uosto išnešė tik 21-ną kilometrą. Tas siaurutis Pabaltijo ruoželis lietuviams buvo brangesnis už auksą, net ir už kraują. Jie praminė jį gintaro pajūriu, mat, jūra čia išplauja daug puikaus gintaro. Ant rasis pavadinimas — Birutės pajūris. Birutė gi buvo Lietuvos valdovo Kęstučio žmona (XIV-to amžiaus pabaigoje). Apskritai, ji laikoma lietuvių valdovės, žmonos ir moters pavyzdžiu.

Lietuvių tautos atstovai žinojo likiminio pajūrio vertę. XIV-to amžiaus pabaigoje ir XV-to pradžioje jį lankė žymiausios lietuvių asmenybės — valdovai Vytautas, Jogaila, Švitrigaila, Vilniaus vyskupas ir ištisa eilė valstybės vairuotojų. Lietuva ir lietuviai visuomet žinojo Pabaltijo lietuviškojo kylio vertę. Bet vieni tik jie. O verta, būtinai verta apie tai sužinoti ir plačiajam pasauliui. Dėlko?

Pirma. Lietuviškas kylys suskaldė vokiečių sukoncentruotas jėgas, kai jos, palaužusios slavus Elbės-Oderio plotuose, tiksliai apgalvotu smūgiu užsimojo prieš likusią šiaurės-rytų Europą. O ji apėmė ne tik vieną Lietuvą, ne tik lietuviškas prūsų ir latvių gimines, ne tik Estiją, bet ir Rusiją. Suskaldymas buvo esminis, kuris suparalizavo vokiečių pastangas. Vokiečių kryžiuočių organizacija ir teritorija suskilo į dvi dalis — Prūsiją ir Livoniją, kurių kiekviena pradėjo varyti savarakišką, dažnai diametraliai priešingą politiką.

(Bus daugiau)

VIRŠUJE — Vakaronė su išvykstančiais į PLJ kongresą Europoje. Kalba LB vicep. V. Mariūnas. Sėdi: moderatorė I. Bublienė ir atstovai: N. Lenkauskaitė, K. Rociūnaitė ir S. Čyvas. Foto V. Bacevičius

APAČIOJE — Min. S. Lozoraitis, Jr., lankydamasis Clevelande, dalyvavo ir Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos užbaigtuvėse bei diplomų įteikime. Iš dešinės: kun. G. Kijauskas, SJ, inž. R. Kudukis, min. S. Lozoraitis, JI, dr. K. Brazaitis ir mokiniai. Foto V. Bacevičius

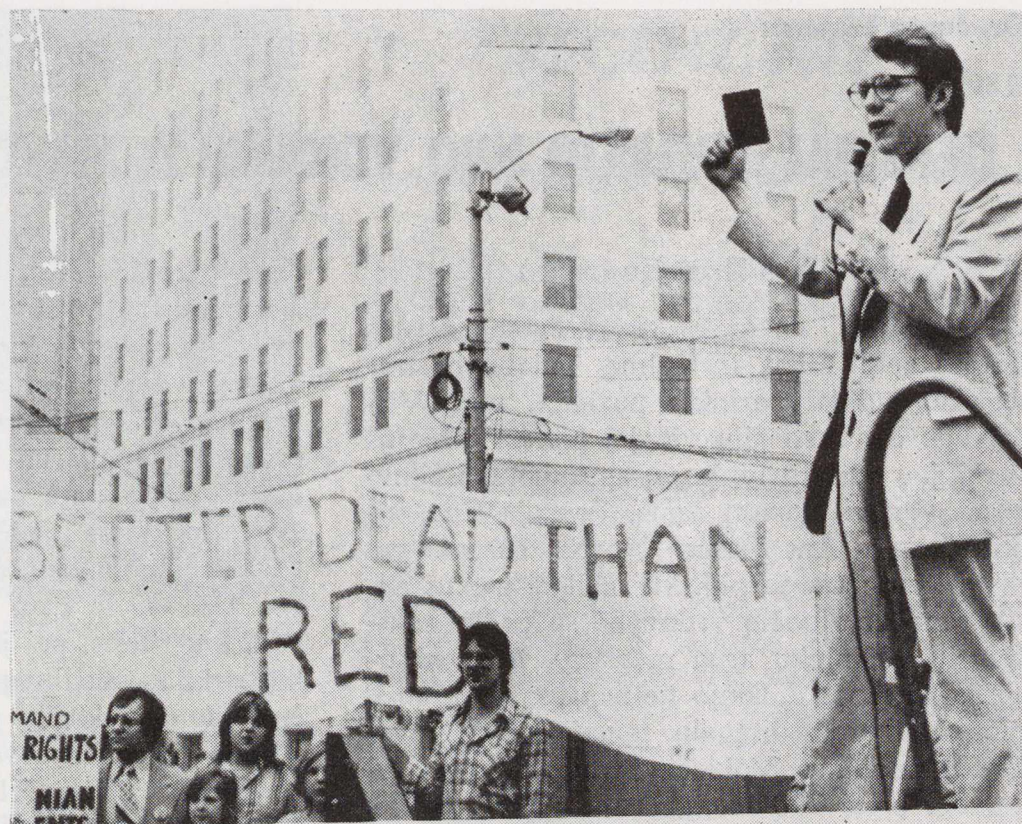
Stasys Lozoraitis, Jr., charge d'affaires of the Lithuanian Legation to the Holy See, participates at the diploma ceremonies of the St. Casimir's Lithuanian school in Cleveland, Ohio.

Nijolė (Mainelytė) ir Algis Rukšėnai Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos bažnyčioje, Clevelande, po sutuoktuvių mišių, birželio 30 d.

A. Rukšėnas yra parašęs knygą apie Simą Kudirką ir jo tragediją "Day of Shame".

Algis Ruksenas and Nijole Mainelyte were married on June 30, 1979, in Cleveland, O.

Pabaltiečių demonstracijos prieš sovietus Clevelande. Dalyvavo daugiau kaip 300 demonstrantų. TV stotys rodė demonstracijų vaizdus.

R. Aukštuolis pravedė pabaltiečių demonstracijas prieš sovietų paskelbtą naują pilietybės įstatymą. R. Aukštuolis rodo savo pasą, kur parašyta Nebraska, USA gimimo vieta, o sovietai nauju įstatymu jį prikeria sovietinę pilietybę.

Pabaltiečiai sudegino dvi sovietines vėliavas. 300 demonstrantų šaukė: Šalin sovietai iš Pabaltijo kraštų!

Teklės nuotrauka

R. Aukštuolis demonstrating against new citizenship laws of the Soviets shows his birth certificate revealing his birthplace as being in Nebraska, negating Soviet contention he is USSR citizen.

The Baltic Peoples demonstrating against the Soviets in Cleveland. The scene of more than 300 demonstrators was televised in part by local TV stations.

Art and Technology: The Mutable Force

Aloyzas Razutis is an avante garde artist who has developed a proficiency in four medias: film, video, holography, and most recently, literature. The first three medias represent a compatible merging of former interests: a fascination with the fine arts and graduate academic work in nuclear physics (University of California Davis). His art work is exhibited in collections and galleries throughout North America and his films are frequently recognized in international film and video festivals.

Al Razutis was born in Bamberg, Germany in 1946, raised in Los Angeles, and has resided in Vancouver, Canada for the last 11 years. His mother has been the monumental force behind two generations of folk dancing in Los Angeles. Razutis currently teaches film-making and criticism at Simon Fraser University and is completing three critical books on film analysis, theater, and the art of holography.

Two philosophical propositions provide the moral and spiritual framework for Razutis' creations. The first is by Maya Deren (1942): "The history of art is the history of man and of his universe and of the moral relationship between them . . . where the problems might be experienced and perhaps resolved in miniature . . . art must at least comprehend the large facts of its total culture, and at best, extend them imaginatively." The

second is by Antonin Artaud: "A public that . . . can be affected by all these grand notions . . . asks only to become aware of them . . . in its own language, and that its knowledge of these things does not come to it through adulterate trappings and speech that belong to extinct eras which will never live again."

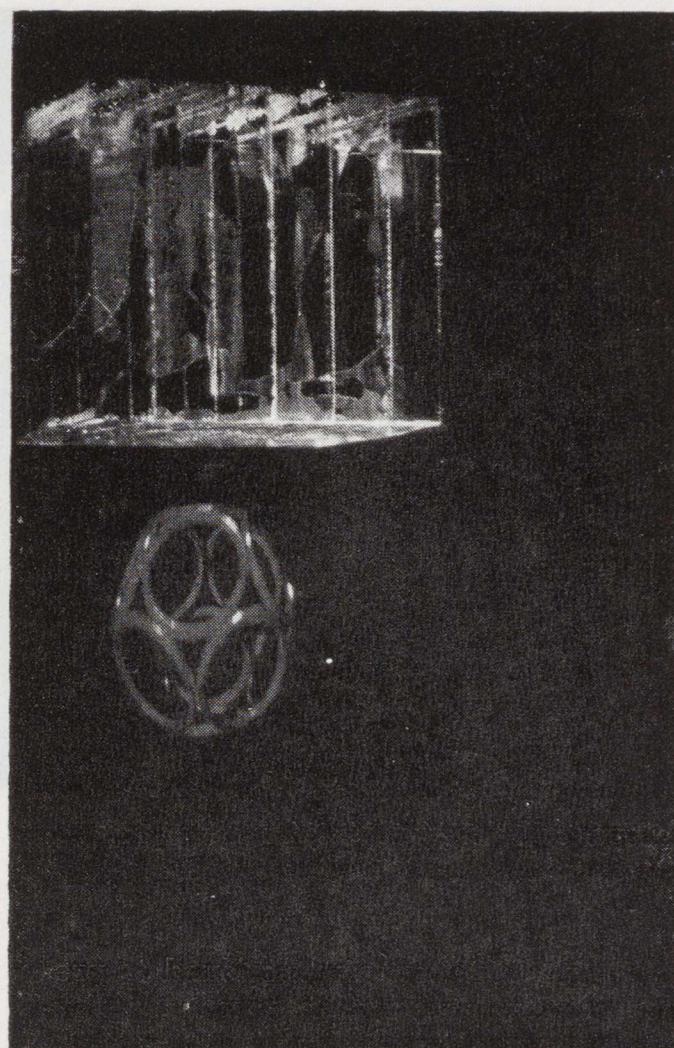
These views of art and its language translate into a mandate for Razutis: "To challenge and to put on trial . . . the perceptual, linguistic, and moral-cultural traits of the present in the attempt of resolving a future tense for society." He differentiates this attitude of dissatisfaction and disenfranchisement with the conditions at hand from the "Golden Agers"—those artists who venerate the past. He does not identify with the latter.

The focus of Razutis' attention is the technological interface between man and machine which embodies a particular frame of reference about the "moral relationship between man and universe" and the "language" utilized. The language, then, is visual, acoustics, and spatial-environmental, and embraces the fields of electronics, data processing (e.g. television-video, computer-synthesized music), LASER (holography and LASER display) and a variety of new materials (plastics, etc.). New developments change the urban environment and compel the artist to be cognizant and conversant in both the technologies and in our adaptation (or non-adaptation) to them.

The use of technology in art is not new, Razutis points out. Leonardo da Vinci explored the sciences of his time (mechanics, anatomy, optics) and incorporated them in his art. Certainly many artists incorporate technology in their art today. What incenses Razutis is the commercialism—"if not brazen plagiarism" which requires debasement of the art "to the point of exaggeration, mystification, shock, sado-masochism, nihilism, in favor of the expedients of fame and fortune." This is not, to Razutis, a valid comprehension of the large facts in the total culture nor an imaginative extension into the future. This leads Razutis to conclude that the film medium is dying as a means of creative expression. He says, "Many of its aesthetic parameters have been explored over and over and the introduction of Panavision 70mm and Dolby sound simply amplifies its dinosaur-like demise."

FILM

Razutis' interest in the film medium began in the 60s when independent (underground) film-makers (e.g. Andy Warhol) were inspired by European directors and the existence of an alternative viewership in the Cinematheque and college audiences. From 1968-79, he produced 25

"Visual Alchemy," a seven-minute holographic film created by Al Razutis in 1973.

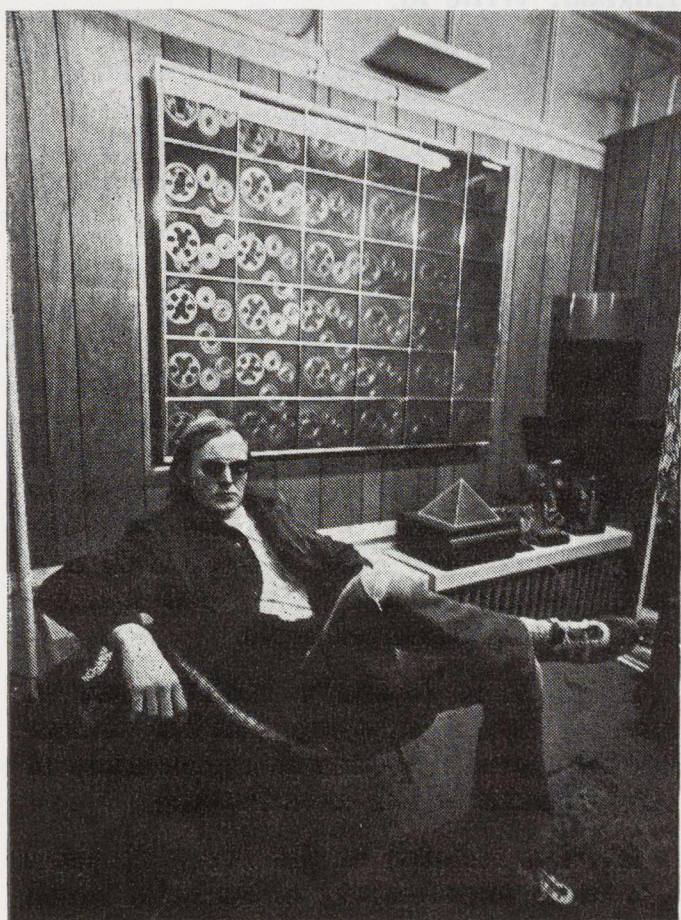
films from 7 to 30 minutes in length with budgets from \$400 to \$15,000 per film.

Becoming independent required a large financial investment in equipment (optical printer, animation stand, sound synthesizers, editing facilities, and eventually video, LASER and holographic facilities), and time commitment with minimal returns. His only reward in the end was "the knowledge that the filmic expression contained an integrity that could not be bought or sold . . ."

Two representative films, "Bridge At Electrical Storm" (1973) and "Le Voyage" (1973), both eschew plot, character, narrative, story line and emphasize complex audio-visual manipulation which extend into subliminal sounds and visuals. Subliminal techniques have incurred vehement protestations by psychologists and individuals for its capability in subtle mind control.

In the first film, a 12-minute transit across the San Francisco Bay Bridge, the "ride" becomes apocalyptic in nature. The bridge begins to disintegrate in varieties of color and texture permutations and video-synthesized clouds and electronic storm repeatedly punctuate the storms. The AM radio station in the car suddenly begins to belch out a barrage of traumatic historical news such as assassinations and war.

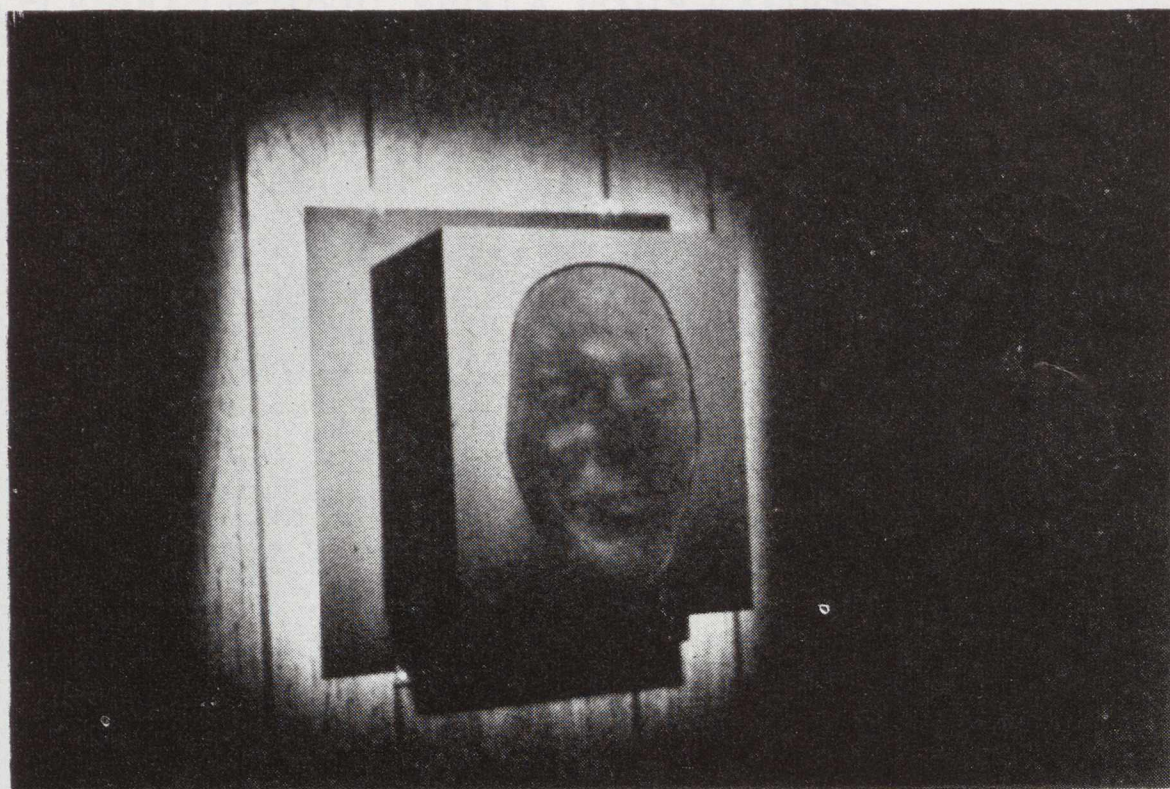
In the second, the film examines cinematic time and montage by a continual restructuring of four images—a ship inundate in a hurricane, clouds touching a full moon, lightning, and a lighthouse exploding. The juxtaposition of such techniques as black spaces, silence, and contrapuntal asynchronous sound, contribute to the sensation of trauma and shock in the subconscious mind and add to the depth of experience.

Aloyzas Razutis at his work studio. Behind him is a holographic mosaic mural entitled "Newtonian Glactic Assembly Line." Some of the gears appear to be in front of the glass, others on, and some behind the glass.

Aloyzas Razutis savo darbo studijoje.

Photo by R. Wishlaw

'Autoportrait' 10½x10½x8½ wall piece. Orthoscopic real image projects out from cube.

Razutis has been commissioned to produce front-screen motion picture projections to complement dance or dramatic action on stage in 1972, 1976, and 1978. In the latter year, LASER projections transformed the Proscenium stage into a vivid kinetic spectacle for a ballet at Banff Center.

VIDEO

Video has grown in popularity largely due to the availability of the small format closed circuit systems at reasonable cost, the home-consumer audience which is buying its own video-tape machines, and the lack of corporate censorship.

The artistic possibilities for video ranges from computer-generated abstract compositions to visual-auditory poetic pieces to performance-environmental art to documentary and installation work. Razutis, in 1973, in collaboration with a video engineer, began constructing a video synthesizer—an image processor which can combine multiple inputs, slice, key, colorize and transform a basic video image into a variety of compositional structures. The purpose of such a machine for Razutis was to facilitate a live bio-feedback performance in order to create electronic images and graphic rhythms through a recording of the biological nervous patterns (EEG—brain, ECG—heart, respiration, GSR—skin response, and ultrasonic body sounds). The event was televised during prime-time viewing in Vancouver, 1976.

Unfortunately, the experience of simultaneously perceiving and creating images proved to be too much of a psychological strain for Razutis and his brain waves went out of control, heart beat raced to 140 per minute, and the performance had to be cut short to 52 minutes.

Razutis' subsequent subjects were plants which, when wired, indicated a reaction to time lapses in a day.

He continues preparation for video-sculptural work for theater.

Autoportretas — 10½ x 10½ x 8½, sienos detalė.

HOLOGRAPHY

Holography is one of the newest, and perhaps one of the most unfamiliar mediums to the reader. With the advent of the LASER in the early 60s, artists were rendered new experimental fields in three respects. First, they could now create and manipulate objects in three-dimensional space such that natural perspectives can be turned inside out (where shadows appear in front of the object casting the shadow), space can be superimposed (the holographic light image is transparent and can accommodate space within space), and viewers can recover "lost"

"Surrogate"—sculpture on plinth. Face with mirror is hinged open; holographic face projects out from mannequin, is partially reflected in mirror. Breast is sliced open and hinged; holographic breast projects out. Vanity mirror contains virtual image of skull.

perceptual ability long resigned to two-dimensional subjects. Secondly, artists could demonstrate the relationship between two conditions of material (called "interferometric double exposure"). The subject is too complex to attempt an explanation in this brief space. Thirdly, they could project an entire movie in three dimensions (complete with quad sound). The state of this art, though impending, is comparable to the stage of development of motion pictures in the mid-1800s, says Razutis.

In 1975, Razutis created some of the first holographic footage—72 frames—in which an image was suspended in space in the center of a rotating cylinder. Between 1972-77, Razutis created over 30 wall and free-standing sculptured pieces—some illuminated by white light and/or sunlight, some by LASER. Compiled into an exhibition entitled "Visual Alchemy," the art work has traveled to seven cities and viewed by approximately 300,000 people. Three of these pieces will be on exhibit at Philadelphia's Franklin Institute's "New Spaces" exhibition this winter.

To Razutis, the distinction between art and science is minimal. If the destiny of mankind is dependent upon increased knowledge and experience, then the mandate of discovering and projecting the "moral relationship between man and the universe" must include the latest technologies which are an integral part of our contemporary life.

Looking for books about Lithuanian in English? Write to:

Lithuanian Days Bookstore
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029

Navy Broadcaster In Iceland

Bill Bartkus, from Worcester, Massachusetts, is the station manager and deejay for the Armed Forces Radio Service at Keflanik, Iceland. Trained as a Navy journalist, Bartkus brings news, information, and country music for the 2950 military personnel and their 1900 spouses and children stationed there.

Keflanik is Iceland's NATO base to monitor Soviet shipping. NATO personnel also serve as goodwill ambassadors to the Icelandic people, says Bartkus.

Bartkus enlisted in the Navy 12 years ago after experiencing a financial pinch working his way through college. He has worked as broadcaster in three foreign countries—Morocco and Portugal in addition to Iceland—and says Morocco was his favorite. "The summers are great and the country beautiful," he recalls.

Ann Jillian Featured In Musical "Sugar Babies"

At left, Ann Jillian (Jurate Nausėdaite) appears with Rosalind Russell in the 1962 presentation of "Gypsy."

Iš kairės: Ann Jillian (Jūratė Nausėdaitė) su Rosalind Russel "Gypsy" filmoje 1962.

Ann Jillian (Jurate Nausėdaite), the 26-year-old daughter of Margaret and Joseph Nausėda of Woodland Hills, California, is currently touring the country with Mickey Rooney and Ann Miller with the vaudeville-like musical "Sugar Babies." The last stop is scheduled in Detroit, Michigan, on September 2.

Born in Cambridge, Massachusetts and raised in Los Angeles, Jillian's professional career began in 1961 as Little Bo Peep in the Walt Disney movie "Babes in Toyland." She subsequently played the role of Dainty June in the film version of "Gypsy" with Natalie Wood and Rosalind Russell. In the 18 years which have passed, she has worked steadily in television, stage, and nightclubs.

A 135 pound 5-foot 8-inch honey blonde, she is cast as a dumb-blonde buh manages to perform the role with class and savvy. Reviewers all take note of this budding talent, commenting on her finely-tuned ability in song and dance. For this Ann Jillian gives credit to her mother who "made everything I needed available to me," like the 14 years of singing and dancing lessons. Also, in 1971-72 Jillian was awarded a full scholarship with the Los

Angeles Civic Light Opera Association providing her with the opportunity to study with the finest teachers in the country. Now, Mickey Rooney acting as her personal manager, we anticipate she will be catapulted into stardom.

Ann Jillian today.

Ann Jillian — Jūratė Nausėdaitė dabar.

Two years ago, Jillian married affable police sergeant Andy Murcia of the Lincoln-Belmont district in Chicago who has taken a leave of absence to accompany her on tour and to serve as her press agent.

Jillian's feature role in "Sugar Babies" includes the challenging musical ballad "Warm and Willing"—a tribute to Rosita Royce. During the song, a covey of trained doves flies onstage and settles on her head, shoulders and out-stretched arms. Her only complaint is that it does get a little messy.

Two Lithuanians Among Four Enshrined in Hall of Fame

Topping the list of four inductees into the Pro Football Hall of Fame were quarterback Johnny Unitas and middle linebacker Dick Butkus. The ceremonies took place on July 28 of this year at the opening of the 1979 National Football League preseason schedule at Fawcett Stadium in Ohio.

Unitas (Jonaitis) spent 17 years with the Baltimore Colts, finishing his career in San Diego in 1973. He was all-NFL five times, led the Colts to two Super Bowls and set passing records which still stand. His most impressive achievement is a string of 47 straight games, from 1956 through 1960, in which he threw at least one touchdown pass.

Butkus led the Chicago Bears to the honorary title of "Monsters of the Midway." The "destroyer of offenses" from Illinois was all-NFL eight times before retiring in 1974.

(The two other players honored were Ron Mix and Yale Lary.)

LITHUANIA 700 YEARS

By Albertas Gerutis

Fourth Revised Edition. Includes:

1. The Origins of the Lithuanian Nations, by Prof. J. Puzinas.
2. Lithuania to World War I, by I. Jakstas
3. Independent Lithuanian, by Dr. A. Gerutis
4. Lithuania's Resistance, 1940-52, by A. Budreckis
5. Liberation Attempt from Abroad, by A. Budreckis
6. The Prospects of Lithuanian Liberation.

Order from:

L.D. Bookstore, 4364 Sunset Blvd.

Los Angeles, CA 90029

PRICE: \$12.00; BY MAIL, \$13.00

THE LITHUANIAN FOLK SONG AND DANCE FESTIVAL IN LOS ANGELES

By Vytas Bandziulis

Whether they had come to watch or to dance, audience and dancers all agreed that this year's Lithuanian Folk Song and Dance Festival, which was held at the Hollywood Palladium on June 24, 1979, was the best to date. This year's celebration marked the 30th anniversary of the flourishing Los Angeles' Lithuanian folk dance group "Spindulys" under the uncompromising leadership of Mrs. Ona Razutis, who founded the group.

To help "Spindulys" celebrate its anniversary, many of the dancers who had danced with the group in previous years banded together to form a "reunion" group. They brushed up on all the old steps and were in fine form to join the dancing on the day of the Festival. To add even more pageantry, "Spindulys" invited another Lithuanian folk dance group, "Gyvataras" from Hamilton, Ontario, Canada to share the stage.

In keeping the Lithuanian culture alive thousands of miles away from the native land as well as trying to pass on the language and traditions, "Spindulys" has been a very valuable

asset. The dance group is not exclusive; there are no auditions—anyone can join. As a result, the group pulls in over 200 young Lithuanians of all ages. The weekly rehearsals are just as much social gatherings between the Lithuanian young people as they are work sessions. The very youngest dancers are brought by their parents (Mommy, do I have to?), while the older ones are serious about their dancing and look forward to the rehearsals.

By gathering with young people who have the same heritage, the dancers of "Spindulys" have developed a pride and a sense of belonging. You'll see a little fire in their eyes when they tell you what it means to be Lithuanian and how being part of this very old European culture has enriched their lives. When these dancers filled the dance floor of the expansive Palladium to swirl and step to the music to which their parents had once danced, there was no doubt that the Lithuanian culture is alive and flourishing on Los Angeles soil.

Preliminary activities began at St. Casimir's Parish after the Lithuanian Mass with an art exhibit in which four young art-

LB Spindulio 30-ties metų sukaktuvinė šventė seniūnai dėkoja visiems. Iš dešinės: Vytas Bandziulis ir Ilona Bužėnaitė; kairėje — Spindulio vadovė O. Razutienė ir Gyvataro vadovė G. Breichmanienė.

Leaders of groups, Vytas Bandziulis and Ilona Burzenas, give thanks to Ona Razutis and "Gyvataras" leader G. Breichmanas.

Foto L. Kanto

ists displayed their works: Rasa Matulaitis, Angela Michiulis, Audre Nelsas, and Aloyzas Razutis. Rasa Matulaitis captures in her lithographs a full spectrum of moods ranging from frightened to whimsical to introspective. Angela Michiulis' water colors, temperas, wood and paper sculptures, and mobiles are innocently joyous and

festive. Audre Nelsas displayed her striking oil landscapes and still lifes and skillfully crafted stained glass. Aloyzas Razutis combines sculpture with LASER holography to produce pieces in which illusion and reality merge. (See full article in this issue.)

The Festival itself began in the afternoon at the Hollywood Palladium. Mrs. Ona Razutis opened the show with a few words. This was her moment. Over the past 30 years she has watched her first dancer grow up, marry, and eventually enroll their children in the dance group. With undaunting enthusiasm, a simple manner, and unyielding determination, she has kept "Spindulys" going and growing.

Then the band struck up the traditional march, written especially for JAV and Canada Folk Dance Festival by composer B. Budriunas and the performers marched onto the floor linked arm in arm. First entered the four groups which make up "Spindulys": the very youngest dancers who are of grade school age, the dancers of junior high school age, followed by the older, more advanced dancers. They were led in by Danguole Razutis, who teaches all four groups, and by her assistants, Vita Polikaitis, Mrs. Vida Radvenis, came the "reunion" group, followed by "Gyvataras" from Canada under the leadership of Mrs. Breichmanas.

"Spindulys" opened the show with their songs. Not only do these kids dance but they sing,

At the 30-year celebration of folk dance group "Spindulys" in Los Angeles, June, 1979, the joint choir poses with leaders Ona Razutis and Bronius Budriunas.

Los Angeles Spindulio 30-ties metų sukaktuvinė šventė Spindulio jaunimo ansamblio jungtinis choras. Kairėje matyti vadovai: O. Razutienė ir komp. B. Budriūnas. Foto L. Kantas

and Vytautas Bandziulis. Next too! Every year the singing becomes more confident and skillful as the members, with the help of Mr. Antanas Polikaitis, discover what their voices are capable of doing.

Next came the dancing. The youngest dancers took the floor first. They were cute, of course, a bit hesitant and stage-shy, but determined to perform every bit as well as their older brothers and sisters. Then the older groups took their turn. The boys immediately won over the audience with "Ozelis," the goat dance, which involves lots of high kicking and stomping, in imitation of billy goats butting each other. After that followed a whole string of energetic, lively, and colorful dances. "Pasiut Polka," the "wild polka," is an extremely fast and intricate dance which "Spindulys" performed for the first time this year. Canada's "Gyvataras" danced "Rezingele," which was one of the highlights of the evening. It is a very colorful wedding dance in which the dancers wave long woven sashes around the bride's and groom's joined hands, uniting them. Another memorable moment was the dance group's salute to "Jonines," or St. John's Feast, which happened to coincide this year with the day of the Dance Festival. In the "old country" the jubilation would last for three days and nights to celebrate this holiday to mark the longest day of the year. The lights dimmed and an ersatz bonfire blazed forth in the middle of the dance floor to call to mind the bonfires that used to dot the countryside during the days of the celebration. Then, the girls appeared with flower wreaths in their hands and flowed into a dreamy dance to the tones of composer Mrs. Ona Metrikas' songs performed by her own musicians and ensemble of singers. The sound of crickets on a hot summer night and the smell of freshly-cut hay was all this scene lacked. Soon, the boys sauntered in, caught their girl's wreaths and led their partners away in a lively dance for, after all, "Jonines" was traditionally a feast of young love.

"Spindulys" finished the evening with "Malunas," the "windful" as the members, with the gether to form a large, four-winged mill that spanned the entire dance floor. Then, they moved into the final formation—a large '30' for their anniversary. In all, the groups did a total of 20 dances.

A good time was had by one and all, for there was more to experience than just the singing and dancing. You could feel the energy, enthusiasm, and pride of the Lithuanian young people who just will not let their culture gather dust on some museum shelf, but are determined to keep it alive between themselves and share its beauty with everyone.

Ačiu visiems.

FOUR FAMILY MEMBERS GRADUATE IN SAME WEEK

Cindy, 20, Celia, 17, mother Doris and father Edmund of the Adamkavicius family in Riverside, California graduated the week of June 15 this year.

Cindy finished the Pachappa Special School, and drew the greatest admiration from her parents. "We never thought Cindy would graduate from school," Doris said. Cindy suffered brain damage from a too early exposure to chicken pox. a too early exposure to chicken pox.

Celia marched in the procession at Riverside Polytechnic High School, while Doris was pinned as a registered nurse, finishing Riverside City College's nursing program.

Father Edmund completed his bachelor's degree in sociology at California State College, San Bernardino but refuses to take part in the ceremonies since he has plans for getting his master's degree in public administration.

NEW BOOKS

The CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA is a translation of the samizdat "Lietuvos Kataliku Baznycios Kronika."

Since 1972, it has been documenting the persecution of religion and the abridgement of human rights in Soviet-occupied Lithuania.

It is the work, not of outside observers, but of individuals who have been living the incidents described.

Sincerely yours,

Lithuanians standing across the street from the Soviet Embassy in Ottawa to present a Bible for political prisoners, June 10, 1979.

Kanados lietuviai demonstruoja prie Sovietų Ambasados Ottawoje, Kanadoje.

LITHUANIAN CANADIAN HUMAN RIGHTS DEMONSTRATION

The Lithuanian Canadian Committee for Human Rights mobilized over 500 persons from Hamilton, Toronto and Montreal to demonstrate in Ottawa last June 10 on behalf of Balys Gajauskas, Viktoras Petkus, and other Soviet political prisoners of Lithuanian descent.

After a Mass at Strathcona Park, the demonstrators walked to the Soviet Embassy, some

dressed in nation costume, some in prison-grey, crying and wearing signs; to deliver a Bible and a set of Rosary beads for Petkus, a devout Catholic.

Some of the signs read: Da, Da Lietuva; Nyet, Nyet Soviet . . . Better Dead than Red . . . We Remember Kalanta. (Kalanta was the human rights activist who doused himself with gasoline and set himself on fire in a public street seven years ago. Today he is a national hero.)

NOTE OUR EXPANDED ENGLISH SECTION. IF YOU SUPPORT THIS CHANGE, SUBSCRIBE FOR YOUR CHILDREN OR YOUR FRIENDS. —Ed.

Soviet Government Avoids Dialogue With the Believers

In the post-Stalin era, the Soviet government began a dialogue with foreign governments and with various groups inside the Soviet Union. One exception to this "dialogue policy" are the religious believers. The Soviet authorities do not want and do not plan a dialogue with them. Whenever the believers want to get anything clarified, they "hit a cold and hard wall of bureaucracy."

In Lithuania, religious believers constitute 70-75 per cent of the population. Even atheists admit that 50 per cent of Lithuanians are believers. "Many confess their faith secretly. Even quite a few Party members, especially in the countryside, consider themselves believers and marry as well as baptize their children in church secretly."

The function of the Commissioner for Religious Affairs is to "obstruct religious activity and to split the church." The local authorities carry out this function by dutifully interrupting Church activities and antagonizing the believers. Occasionally, believers are invited to "atheistic lectures," but the lecturers shy away from any discussion. It is only the KGB that conducts any dialogue with the average believers who dare to engage themselves in religious activity.

Are the state organs afraid? "One of the most powerful states of the world, with a staggering atomic and rocket arsenal . . . is afraid . . . of an old woman who sells religious articles, of a man who prints and disseminates a catechism, of a priest who teaches prayers to the children of the catechism itself!"

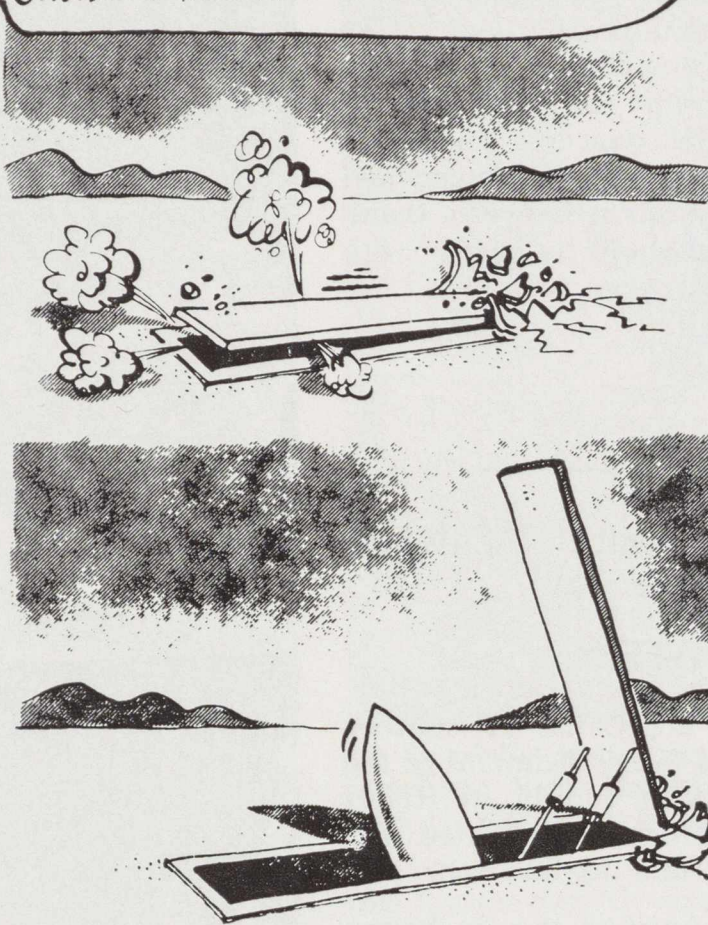
(Excerpts from the Chronicle of the Catholic Church as found in ELTA, May 1979.)

Gajauskas' Letter to USSR Procurator General

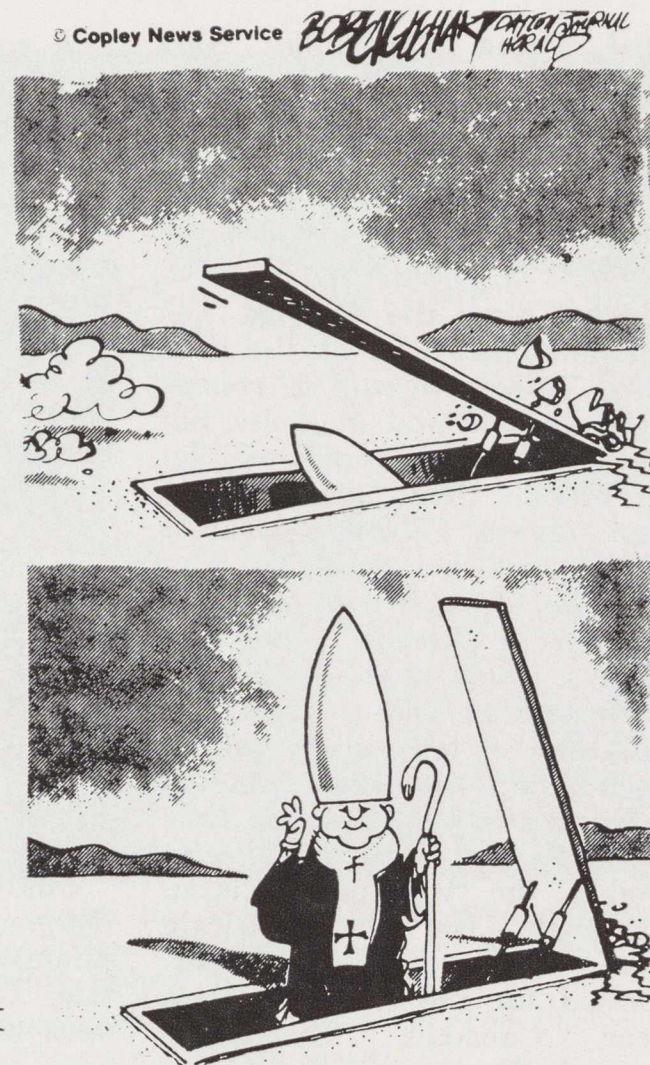
" . . . On April 14, 1978, the Supreme Court sentenced me to 10 years of loss of freedom and five years of exile, although I was not culpable. The court examined my case without regard to objectivity, partly falsified my depositions as well as those of my witnesses, and consciously presented a mendacious evaluation of the 'anti-Soviet literature', which was found during the search of my apartment."

The verdict of the court states that "a large amount of anti-Soviet literature" was discovered at Gajauskas' place. Gajauskas asks: "How much was there? A ton? Ten tons? Maybe hundreds of tons?" He cites examples of the alleged "anti-Soviet weapons," such as the seven-year-old protocol of the case of Simas Kudirka, a copy of Peciulaitis' U.S. citizenship papers, the telephone number of the U.S. Consul in Moscow, . . . the Encyclical of Pope John XXIII, History of Lithuania by Sapoka, personal letters, notes, clippings from Soviet newspapers, and his

SPECIAL REPORT: THE FREE WORLD'S GREATEST THREAT TO COMMUNISM...

(Reprinted by permission of Glendale News-Press June 23 issue.)

Glendale News-Press, birželio 23 d. numerįje atspausdino straipsnį "Nine days that shook the world" ir šią karikatūrą.

mother's reminiscences written when he was serving a 35-year term in the labor camps.

"Such a verdict of the court compromises the Soviet government," says Gajauskas. "The leaders of government are right in saying that the Soviet Union is a powerful state that has broken out from the capitalist encirclement and has become a bulwark of the socialist system. And yet the court asserts the contrary: The mere fact that an individual will hold in his hands a book which contains several ideas that contradict the communist ideology is thought to weaken or disintegrate the Soviet system." . . .

"My trial in Vilnius is an example of how one purposely destroys a man who reads books. Such a trial belongs to the

list of the trials of the Inquisition. It is a farce of a trial. My crime consists of having thought independently and having valued democracy more highly than the Communist dogmas. I committed a crime because I wanted to make use of all the fruits of the human mind, and not only those that are officially allowed, and because I wanted to communicate with people of all nationalities. Now, as I and my friends proceed on the road of trials and tribulations, I still have the flame of hope and liberty before my eyes. Here, too, separated as we are for long years from our near ones and relatives, condemned as we are for a humiliating death, even here we remain faithful to the ideas of democracy and liberty.' ELTA, May, 1979)

Baltic American representatives testify at the June 26 Congressional hearing on the status of human and national rights in the Baltic States. From left to right are: Mr. Gunars Meierovics, chairman, Joint Baltic American National Committee; Dr. Kazys

Bobelis, president, Baltic World Federation; Mr. Paulas Vaicekauskas, recent emigre from Lithuanian; Mrs. Mary Rudis, president, United Lithuanian Relief Fund (sub-committee secretary).

Photo by Juris Bilmanis

GARBĖS PRENUMERATORIAI

J. Ankudas, MD, Baltimore, Md.
 Peter Atkočiūnas, D.D.C., Cicero, IL.
 Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
 Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA
 Dr. C. K. Bobelis, FL.
 A. Braškys, Canada, Ont.
 Juozas Briedis, West Bloomfield, Mich.
 Vyt. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles.
 Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH.
 John Čiurlionis, PA.
 Dr. J. Dėdinas, Elmhurst, Ill.
 Vysk. A. Deksnys, Vokietija.
 A. Dičius, CA.
 Vincas Dovydaitis, San Clemente, Calif.
 Br. Galinis, Norvell, MA.
 Mrs Venice Grantham.
 Paul Gylys, Olympia, Wash.
 E. & L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA.
 Dr. J. Jurgilas, Granada Hills, Calif.
 J. Jurkūnas, ILL.
 K. Karuža, CA.
 St. Keteriauskas, Los Angeles,
 G. Kazlauskas, Los Angeles, CA.
 Dr. P. Kisieliūnas, Cicero, Ill.
 A. Kriščiūnas, MA.
 E. Kronas, Canada.
 Msgr J. Kučingis, Los Angeles,
 J. L. Levickas, FLA.
 Mary J. Lietuvnikas, Orlando, FL.
 A. & L. Mažeikos, Marina del Rey, Ca.
 G. Mažulienė, CA.
 W. Maker, Burbank, CA.
 W. Markalonis, Reynoldville, Pa.
 Balys Maskeliūnas.
 Msgr. L. Mendelis, Baltimore, MD.
 E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N.Y.
 Dr. Vyt. Mileris, Livonia, MI.
 A. Musteikis, Fallon, NE.
 J. Narbutas, FLA.
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.
 Frank Petrauskas, Syracuse, N. Y.
 Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.
 Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N. M.
 P. Sakas, Los Angeles, CA.
 E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, Calif.
 Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL.
 Rev. E. Statkus, Grand Rapids, IL.
 Viktoras D. Stankus.
 J. Stakėnas, ILL.
 Jonas Talandis, Olympia Fields, TALKA, Hamiltono Lietuvių Kredito kooperatyvas, Canada.
 A. Rapšys, Norco, CA.
 Dr. V. B. Sky, Palos Verdes, CA.
 Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA.

JAUNIMO VEIKLOS ĮPRASMINIMAS IŠEIVIJOJE —

(Atkelta iš 3 puslapio)

ležinę uždangą, yra lankęsi Lietuvoje ir suėję į asmenišką kontaktą su giminėmis ir jų vaikais, vėliau palaikydami ryšius korespondenciniu būdu, o tai yra tikrai naudinga, nes padeda pajusti tautos kamieno pulsą ir uždega ryžtą jautriau reaguoti į ten vykstančius neigiamus reiškinius.

Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso suruošimas pareikalauja daug lėšų, tačiau lietuviškoji išeivija, tikėdamasi, kad įdėtos lėšos bus pateisintos atliekamais jaunimo darbais, buvo duosni: vien JAV ir Kanadoj sukelta \$75,000. Ir, atrodo, jaunimas neapvylė.

Jau pats faktas, kad į kongresą suvažiavo jaunimas iš 13 pasaulio kraštų, kur jis turėjo sąlygas susipažinti, užmegzti ryšius, pasikeisti nuomonėmis, išdiskutuoti veiklos kelius bei metodus, o svarbiausia... pajusti, kad jie yra vaikai tos pačios tautos! Ir kas įdomu, kad kongrese buvo trečios ir net ketvirtos kartos atstovų, gimusių svetimuose kraštuose, bet dar tautiškai sąmoningų ir jautrių lietuviškiems reikams. Tačiau tikroji kongreso nauda išryškės tik po ilgesnio laiko, jo dalyviams sugrįžus į namus ir parvežus iš kongreso lietuviybės ugnį, stiprinant silpstantį, svetimoms įtakoms veikiant, lietuviškumą. Jei sakoma, kad kongresas vyko šūkiu "Įprasmingame jaunimo veiklą išeivijoje", tai tikėkime, kad jaunimas šį uždavinį atliks bazuodamas savo veiklą kongreso nutarimais, išvadomis ir asmeniškai patirtimi.

Ig. Medziukas

Garbės prenumeratoriai

Juozas Truskauskas, Los Angeles, CA.
 Rev. Ignas Urbonas, Gary, IN.
 Vytautas Vidugiris, Los Angeles
 J. Vitėnas, Washington, D.C.
 A. Yutz, Munhall, PA.
 Dr. P. Žemaitis, Conton, MI.
 Labai ačiū visiems parėmusiems L.D. žurnalo leidimą —
 A. Skirius, leidėjas

AUKOS LD ŽURNALUI

\$20 — Roque & Mark Co.
 Po \$10 — L. Mathews, F. Kudulis, A. Braškys.
 Po \$5 — Rev. J. Kluonius, M. Mėlienė, J. Sadauskas, C. A. Mikalajūnas, L. Shneider, B. Kemėžaitė.
 \$3 — B. Gudonis.

ALBINAS MARKEVIČIUS

Apdraudos Agentūra

M. & R. AMERICANA
 Insurance Service, Inc.

2113 Wilshire Blvd.
 SANTA MONICA, CA 90403

393-9801
 828-7525

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510
 2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629
 Telefonas: (312) 737-6784

— ir —

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

NAUJA KNYGA

Dėl įvairių sutrukimų spaus-tuvėje ilgiau negu tikėtasi už-trukusi knyga apie Britanijos lietuvių. Jos pavadinimas: "Di-džiosios Britanijos Lietuvių Są-junga, *Britanijos lietuviai 1947-1973.*" Netrukus atspausdinta bus išsiuntinėta užsisakiusiems.

Leid: jai ypač siūlo tuo stam-biu (366 puslapių) didelio albu-minio formato iliustruotu leidi-niu pasidomėti tiems lietuviams, kurie kadaise yra gyvenę ir dir-bę D. Britanijoje ir dalyvavę tautinėje veikloje. Jiems tai būtų gražus gyvų praeities dienų pri-siminimas apie save ir savo bi-čiulius, su kuriais buvo praleisti metai organizacijų vadovybėse, vaidintojų būreliuose, tautinių šokių grupėse, choruose ir kito-kiuose susibūrimuose.

Knygos kaina JAV ir Kana-doje 15 dol., Vokietijoje 30 DM, D. Britanijoje 7 sv. plus pašto ir pakavimo išlaidos.

Užsakymus siųsti: "Nida," 2, Ladbroke Gardens, London, W11 2PT, England.

Kaip anksčiau buvo skelbta, knygą gaus visi "Nidos" knygos klubo nariai, išskyrus tuos ku-rie atsisakė ją įsigyti.

TAUPYKITE DABAR

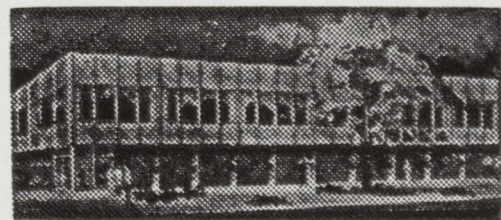
Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet klekvename skyrluže galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

8% — 8 metų su \$1,000, minimum
 7¼% — 6 metų su \$1,000, minimum
 7½% — 4 metų su \$1,000, minimum
 6¾% — 30 mėn. su \$1,000, minimum
 6½% — 1 metų su \$1,000, minimum

Savings insrd. to \$40,000 by FSLIC

Drive in facilities.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
 Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
 sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygu

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balyz Brazdžionis,
'Gifts International', 'Parama', 'Terra',
'Marginiai'.
Cleveland, Ohio — J. Žilionis
Detroit, Mich. —
St. Anthony's Parish Library.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Putnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — "Spauda".
Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".
Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.
Melbourne - St. Kilda — F. Sodaitis
Sydney — Kun. P. Butkus.
Glen Osmond, S. A. — E. Reisoniene.
Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušrosas, A. Kuolas,
P. Misevičius.
Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish
Library)

ALBINAS KURKULIS

Stock" Brokeris ir vice prezidentas
Rodman & Renshaw, Inc.

Members New York Stock Ex-
change and other Principal
Exchanges

209 So. La Salle St., Chicago, Ill.
(312) 332-0560 60604
Skambinti "Collect" iš bet kur JAV

BATTLE OF GRUNWALD

An Historical Novel.

Liberal English translation
with prologue and epilogue by

Julius Jonas Bielskis

Publisher: Lithuanian Days.

The novel consists of two parts,
each having twelve intriguing epi-
sodes. It is replete with unexpect-
ed incidents, pathos, romance, dra-
ma and tragedy.

The battle of Grunwald was
fought on July 15, 1410, some 82
Ona Puida translated it into the
Lithuanian language. An abridged
Lithuanian version was written by
J. Sužiedėlis in 1930, and it was re-
published in 1954 by the Lithuanian
Book Club Nida, London, England.
years before Christopher Columbus
landed in America. The battle was
fought between the Lithuanian, Po-
lish and allied armies on one side,
and the Teutonic Knights and other
crusaders on the opposite side.

The Teutonic Order was crushed.
Price Only \$3.00

Hard Covers \$4.00 (If Available)

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM

Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p. p.
Išlaiko L. Radijo Klubas.

Programų koordinatorius Vladas GILYS

3329 1/2 Atwater Avenue
Los Angeles, CA 90039
Tel. (213) 662-6906

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.

Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WCAO 104 meg.

Programos vedėjai: Albertas Juškus,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227: Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais

11:30 — 12:00 val. 1430 AM iš WWEL

12:10 — 1:00 val. 1460 AM iš WBET

Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-
dima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m
Boston, Mass. — WNSR - 1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdūtės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIO JĖIMA

7 programos savaitėje

Daily 12:30-1:00 pm Sat.&Sun 8:30-9:30 am
Visos programos iš WOPA 1490 klc A. M.

Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos.
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
9 val. vakaro;

šeštadieniais — 7-8 val. vak.

Visos laidos iš tos pačios stoties WOPA
1490 AM banga.

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ, 2646 W. 71st
St. Chicago, Ill. 60629 Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa

kas šeštadienį 5:30 — 6:00 vakare,

1110 AM banga, WTIS stotis.

Veda Kazė Brazdžionytė

Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill 60629
Telefonas 312-778-5374

Atstovas St. Petersburg — K. Kleiva,
telef. 360-1479.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Programa
TĖVYNĖS GARSAI

Išleista 1949

Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc

Vedėjas Juozas Stempužis.

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121

Telefonas (216) 382-9268

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VALANDA

2056 CNB Bldg., Detroit, Mich. 48226

WMZK-FM banga 98 mc

Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare

Programos reikalais kreiptis: Albert Misiu-
nas, 2483 Woodmere, Detroit, Mi 48209,
tel. 841-3026; Algis Zaprackas, 4120
Yorba Linda Dr., Royal Oak, Mi 48072,
tel. 549-1982.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.

Sekmadieniais 8:20—9:00 val. ryto

Išlaiko Radijo Klubas. Visais reikalais
kreiptis Antanas Janušis, 16778 Rougeway
Dr., Livonia, Mich. 48154. Tel. 421-4696

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840

Kiekv. sekmadienį 4:30 - 5:30 val. p. p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius.

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Lionginas Kapeckas

273 Victoria Rd., Hartford CT 06114
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kiekv. šešt. 4-5 v. p. p. ir 7-8 v. v.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.

Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountinside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)

Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirm. 7:30 — 8:30 v. v. — 89.5 mg

Vedėjas Prof. J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 val. ryto

iš WHBI stoties 105.9 FM banga.

Adresas: Romas Kezys, 217-25 54th Ave.
Bayside, N. Y. 11364

Telefonas: 229-9134

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.

Sekmadieniais 12:30 — 1:00 p. p.

Programos vedėjai:

Pevilas ir Gertruda Dargiai.

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15243

Hot Springs, Ark.

Lietuviška Radijo programa

"LEISKIT I TĖVYNĖ"

Lithuanian Broadcasting SPA

Kiekvieną mėnesio antrą, trečią ir ketvirtą
sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto

iš radijo stoties KGUS, FM banga 97.5 M.

Programos vedėja Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

Rochester, N. Y.

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto.

Stotis: WXXI-FM 91.5 MC

Išlaiko: Lietuvių Radijo Klubas.

Klubo valdyba: Al. Gečas, pirm., R. Kirš-
teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta
Ilgūnaitė, išd., L. Laukaitienė, narė.

Adresas: 320 Durnan St., Rochester, NY
14621

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS BALSAS

W — 104 FM Stereo

Sekmadieniais 8 — 9 val. vak.

Ved. Viktoras Vaitkus

10 John St., Waterbury, Ct. 06708

Tel. 756-5173; 754-8780

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.

CFMB stotis — Banga 1410.

Programos vedėjas L. Stankevičius.

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canao,
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 - 2:00 po pietų

Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM

Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius.

614 Tedwyn Dr.

Mississauga, Ont., Canada

L5A 1K2

Tel. (416) 275-3134

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas Dr. J. Gailius.

Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laikų
ir kiekv. vakara 20:15 - 20:30 Lietuvos laikų.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Išleista 1966

WCIU - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60634
Tel. (312) 778-2100

Toliau šlutas, vald. pirm.